

Prof. Tadeusz Borys
Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Wydział w Jeleniej Górze

RAPORT Z REALIZACJI PRACY

***„Koncepcja wykorzystania
wskaźników zrównoważonego
rozwoju jako wskaźników „tła” dla
sektorowych wskaźników usług
badanych w Systemie Analiz
Samorządowych (SAS)***

Jelenia Góra – Poznań grudzień 2007

SPIS TREŚCI

	strony
Część I	
1. Cel i zakres pracy	3
2. Bank Danych Regionalnych GUS a potrzeby SAS.....	4
2.1. Dotychczasowa ewolucja BDR.....	4
2.2. Aktualny stan Banku.....	11
2.3. Potrzeby i możliwości rozwoju SAS w kontekście realizowanej i planowanej modernizacji BDR.....	2 6
3. Wykorzystanie wskaźników Urban Audit z punktu widzenia potrzeb SAS.....	3 1
3.1. Program Urban Audit	31
3.1.1. Cele i ewolucja Programu.....	31
3.1.2. Udział Polski w Programie Urban Audit.....	35
3.2. Aktualna struktura wskaźnikowa Programu	41
3.3. Wstępne sugestie wzbogacenia SAS wskaźnikami systemu Urban Audit.....	4 8
4. Wskaźniki tła (kontekstowe) dla modułów wskaźników SAS.....	5 0
4.1. Charakterystyka SAS i jego modułów.....	50
4.2. Proponowana lista wskaźników „tła”.....	58
5. Wykorzystane źródła	61
6. Wykaz tabel i rysunków.....	62
Część II. ANEKSY	

1. CEL I ZAKRES PRACY

Podstawą prawną realizacji niniejszego opracowania jest **umowa o dzieło** zawarta w dniu 26 września 2007 roku między Stowarzyszeniem Związek Miast Polskich reprezentowanym przez dr Tomasza Potkańskiego jako Zamawiającym a autorem niniejszej ekspertyzy jako Wykonawcą.

Przedmiotem pracy jest opracowanie pisemnej koncepcji wykorzystania wskaźników zrównoważonego rozwoju jako wskaźników „tła” dla sektorowych wskaźników usług badanych w Systemie Analiz Samorządowych (SAS), obejmującej swym **zakresem**:

- rozpoznanie aktualnej wersji Banku Danych Regionalnych GUS (po modernizacji i w świetle przyszłej transformacji tego Banku) z punktu widzenia potrzeb SAS;
- rozpoznanie aktualnej wersji wskaźników Urban Audit z punktu widzenia potrzeb SAS;
- opracowanie list wskaźników „tła” (wskaźników zrównoważonego rozwoju) wraz z metrykami tych wskaźników oraz oceną obecnych i przyszłych możliwości pozyskiwania danych – w formie pozwalającej na wykorzystanie do tworzenia formularzy na stronie internetowej SAS.

Celem pracy jest opracowanie zestawu wskaźników zrównoważonego rozwoju dla potrzeb systemu SAS i spełniających rolę wskaźników tła dla modułów systemu w ramach 2-etapowego procesu badawczego.

Obecny etap badań realizuje wyżej sformułowany cel diagnostyczny (*realizacja do 15 grudnia 2007 roku*). Etap drugi ma konkretne cele wdrożeniowe: do (*realizacja do 15 grudnia 2008 roku*), a mianowicie:

- zaprojektowanie i przetestowanie ram metodologicznych i procedury **samo-oceny** gmin i powiatów (w tym sposobów prezentacji i analizy danych) na podstawie zgromadzonych wskaźników zrównoważonego rozwoju (z krótkiej listy) w oparciu o podstawy benchmarkingu (m.in. określenie przedziałów zmienności; wartości wzorca i antywzorca, wartości przeciętne itp.), w tym przygotowanie projektu i udostępnienie do wdrożenia w ramach systemu SAS do 30 kwietnia 2008 roku;
- nadzór metodologiczny nad testowym wdrożeniem w ramach SAS, oraz ewentualna korekta projektu w efekcie analizy wniosków z wdrożenia.

2. BANK DANYCH REGIONALNYCH GUS A POTRZEBY SAS

2.1. Dotychczasowa ewolucja BDR

1. W Polsce naturalną bazą do budowy wskaźników *zrównoważonego rozwoju* (ZR) i zasilania tego typu systemów wyspecjalizowanych jak System Analiz Samorządowych (SAS) są zasoby danych statystyki publicznej, a zwłaszcza statystyki lokalnej i statystyki regionalnej.
2. Bardzo ważną i zorganizowaną bazą informacji dla tych statystyk jest **Bank Danych Regionalnych** (BDR), będący wieloszczeblową strukturą danych statystycznych o różnorodnych, co do skali i zakresu, układach przestrzennych.
3. Celem BDR jest:
 - gromadzenie, systematyczne uzupełnianie, aktualizacja i przechowywanie informacji statystycznych o poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego (gminach, powiatach i województwach),
 - opracowywanie i przetwarzanie informacji umożliwiające ich interpretację i wykorzystanie oraz zapewniające ich społeczną użyteczność,
 - prezentacja, rozpowszechnianie i udostępnianie informacji statystycznych,
 - umożliwienie prowadzenia analiz statystycznych w układach lokalnych i regionalnych.
4. Prace nad realizacją Banku Danych Lokalnych (w skrócie BDL) rozpoczęły się w **październiku 1993 roku**. Na podstawie Zarządzenia Prezesa GUS zadania tego podjął się zespół Ośrodka Statystyki Lokalnej Urzędu Statystycznego w Jeleniej Górze, obecnie – Ośrodka Statystyki Regionalnej US Wrocław we współpracy z pracownikami Centralnego Ośrodka Informatyki Statystycznej w Radomiu.
4. W swojej 12 letniej historii Bank przechodził w zasadzie **cztery etapy rozwoju**:
 - **etap I** –to tworzenie Banku w **latach 1995-1998**; zbudowany w tym okresie Bank Danych Lokalnych (BDL – ówczesna nazwa Banku) miał dwa moduły zasilania „gminy” i „miejscowości”; w roku 1995, w ramach Programu PHARE, dokonano modernizacji systemu informatycznego Banku. Od tego momentu Bank jest systematycznie uzupełniany i doskonalony tak w warstwie informacyjnej, jak i funkcjonalnej. Podstawą tych prac były przede

wszystkim uwagi zgłaszane przez użytkowników¹. Nowe wymagania ze strony odbiorców oraz możliwości techniczne i informatyczne spowodowały, że w marcu 1998 roku umożliwiono korzystanie z zasobów BDL za pomocą Internetu. Zbudowano moduł udostępniania danych w trybie *on-line*, stwarzając użytkownikom możliwość wyboru dowolnego zakresu informacji. Dołączono także opis metadanych Banku i system informacji pomocniczych, tzw. *helpów*. Moduł ten ulegał stałej modyfikacji, szczególnie w warstwie wyboru danych.

- **etap II** – to istotna w **roku 1999** modernizacja Banku i utworzenie Banku Danych Regionalnych (BDR) poprzez rozszerzenie modułu BDL o moduł zasilania „powiaty” i utworzenie nowego modułu zasilania „województwo”; wprowadzenie z dniem 1 stycznia 1999 r. zasadniczego trójstopniowego podziału kraju oraz wdrożenie w 2000 r. Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, w skrócie NTS, spowodowało konieczność zmiany zawartości Banku. Modyfikacja ta dotyczyła w szczególności zmiany systemu tworzenia zasobu informacyjnego wykorzystującego możliwość zasilania bazy danych na poziomie wyższym niż gminny i uwzględniającego konieczność statystycznego opisu wszystkich szczebli podziału administracyjnego kraju. Zmieniono jednocześnie nazwę bazy na Bank Danych Regionalnych. Znajdujące się w bazie dane dla lat 1995 – 1998 zostały przeliczone na nowy układ terytorialny.

Zarówno na etapie pierwszym, jak i drugim były to w swej dominującej części bezwskaźnikowe bazy danych.

- **etap III** realizowany w **latach 2001-2004** to budowa lokalnych, regionalnych i krajowych modułów wskaźników zrównoważonego rozwoju w Banku Danych Regionalnych;
- **etap IV** to kolejna poważna modernizacja BDR, przygotowywana w **2006 roku i pierwszej połowie 2007 roku** – wprowadzana w życie w końcowych miesiącach 2007 roku. Wielce prawdopodobny jest powrót do pierwotnej nazwy Banku danych Lokalnych.

3. **Struktura** Banku Danych Regionalnych jest **modularna**. Tworzą ją zespolone funkcjonalnie trzy **moduły zasilania**: „gmina”, „powiat” i „województwo”. Moduły te mogą być prezentowane (jako **moduły prezentacji danych**) w Nomenklaturze Jednostkach Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), która została opracowana na podstawie europejskiej *Nomenclature of Territorial Units for Statistics*

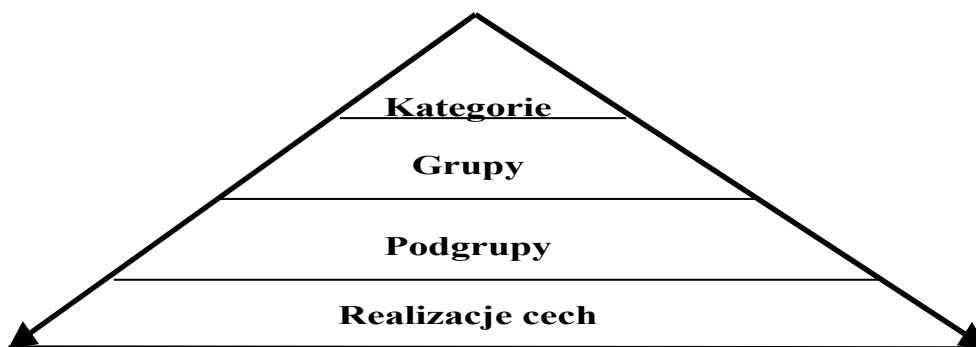
¹ Por. [Bieńkowska 2007].

(NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. Według nomenklatury NUTS Polska posiada:

- NUTS-1: makroregiony (6),
- NUTS-2: województwa (regiony) (16),
- NUTS-3: podregiony (44),
- NUTS-4: powiaty i miasta na prawach powiatu; liczba jednostek (373),
- NUTS-5: gminy, w tym gminy miejskie będące miastami na prawach powiatu (2554).

4. Hierarchiczną strukturę BDR przedstawia rys. 2.1. W Banku najliczniejszy jest katalog cech. Liczba ich jest różna w kolejnych latach z uwagi na prowadzone ciągle prace poszerzające zawartość informacyjną banku danych. **Cechy** określonego rodzaju tworzą podgrupę, **podgrupy** łączą się w grupy tematyczne, a **grupy** tworzą **kategorie** informacyjne.

Rys. 2.1. Struktura hierarchiczna BDR

Źródło: opracowanie własne.

5. Do roku 2005 Bank zawierał łącznie 18 **kategorii**, około 50 **grup** i około 250 **podgrup** informacyjnych. Lista kategorii BDR obejmuje:

0) podział terytorialny,	10) handel,
1) samorząd terytorialny,	11) turystykę,
2) ludność,	12) szkolnictwo i wychowanie,
3) rynek pracy,	13) ochronę zdrowia i opiekę społeczną,
4) powierzchnię i użytkowanie gruntów,	14) kulturę i sztukę,
5) rolnictwo i leśnictwo,	15) REGON,
6) transport i łączność,	16) dochody/wydatki budżetów gmin,
7) stan i ochronę środowiska,	17) inwestycje,
8) gospodarkę mieszkaniową,	18) spis rolny.
9) gospodarkę komunalną,	

6. Jak już wspomniano, do 2001 roku dostępne krajowe statystyki (w tym dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego, regularnie wydawane publikacje i potencjał

badawczy), mimo bardzo bogatego zasobu informacji, nie były – ze względu na swój na ogół **bezwskaźnikowy charakter** – przystosowane do opisu realizacji zasad ZR. Dotyczyło to także BDR, ciągle wzbogacanego o nowe moduły zasilania i prezentacji danych. Moduły zasilania tego Banku – „gmina”, „powiat” i „województwo” – zawierały dane pierwotne i tylko w wyjątkowych przypadkach mają charakter wskaźnikowy.

7. **Moduły** te mają charakter **dynamiczny** w sensie tworzenia coraz dłuższych szeregów czasowych danych, a także „zaniku” niektórych danych, a jednocześnie obejmowania obserwacją nowych zjawisk (cech i ich wartości). Cały czas od momentu utworzenia BDR trwają prace nad sprawdzaniem jakości danych, a zwłaszcza ich wiarygodności.
8. Stan **bezwskaźnikowych modułów zasilania** Banku w pierwszych dwóch latach BDR funkcjonowania przedstawia tabela 2.1.

Tabela 2.1. Struktura funkcjonalna BDR w latach 1999-2000

Moduły prezentacji danych ⇒ Moduły poziomu zasilania ↓	Moduły lokalne		Moduły regionalne		Moduł krajowy Polska
	Gmina	Powiat	Subregion	Region	
1999					
Gmina – dane specyficzne	1 934	1 934	1 934	1 934	1 934
Powiat - dane specyficzne	X	447	447	447	447
Region – dane specyficzne	X	X	2 924	2 924	2 924
Łącznie	1 934	2 381	5 305	5 305	5 305
2000					
Gmina – dane specyficzne	1 975	1 975	1 975	1 975	1 975
Powiat - dane specyficzne	X	632	632	632	632
Region – dane specyficzne	X	X	2 936	2 936	2 936
Łącznie	1 975	2 607	5 543	5 543	5 543

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji BDR (por. [Wskaźniki 2005])

6. Etap wskaźnikowy (etap III rozwoju BDR) rozpoczął się w 2001 roku poprzez tworzenie (do 2004 roku), kolejnych modułów wskaźników *zrównoważonego rozwoju* (ZR) w ramach Banku. Była to próba systemowego wiązania badań nad wskaźnikami ZR z zasobami informacyjnymi BDR w związku z rosnącym znaczeniem wskaźników ZR w systemie monitoringu realizacji strategii i diagnozach stanu rozwoju na poziomie lokalnym. I tak:
 - w roku 2001 opracowano w ramach BDR model wdrożeniowy wskaźników zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym (por. [Opracowanie 2001]) → był on w pełni powiązany ze wskaźnikowym programem UNDP budowy standardu i wdrożenia lokalnego audytu ZR; lata 2002-2003 – przeprowadzono audyty ZR w ponad 70 gminach i powiatach oraz transfer doświadczeń na Litwę i Ukrainę;

- w latach 2002-2003 opracowano w ramach BDR model wdrożeniowy wskaźników zrównoważonego rozwoju na poziomie regionalnym (por. [Opracowanie 2003]) → w powiązaniu z budową standardu regionalnego audytu ZR z modułem wskaźnikowym,
- w latach 2003-2004 opracowano w ramach BDR kolejny, ostatni już model wdrożeniowy wskaźników zrównoważonego rozwoju tym razem na poziomie kraju (por. [Opracowanie 2004a]) → moduł ten wykorzystano m.in. przy budowie mierników realizacji polityki ekologicznej państwa (por. [Opracowanie 2004b])

Doświadczenia z tego etapu budowy wskaźników ZR w powiązaniu z zasobami statystyki publicznej przedstawiono w pracy *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju* [Wskaźniki 2005].

7. Miejsce zbudowanych w latach 2001-2004 **modułów prezentacyjnych** wskaźników ZR w strukturze BDR przedstawia tabela 2.2.

Tabela 2.2. Moduły wskaźników ZR w strukturze funkcjonalnej BDR w latach 2001-2004

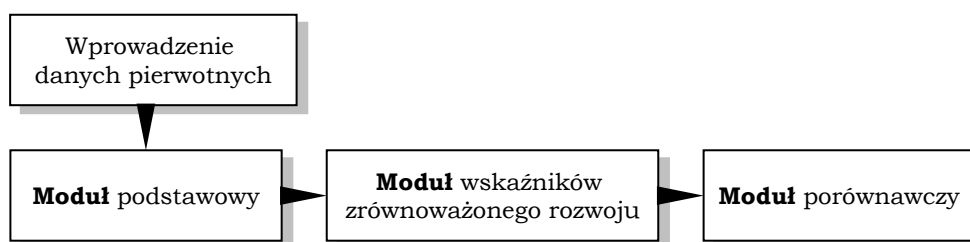
Moduły prezentacji danych ⇒ Moduły poziomu zasilania ↓	Moduły lokalne		Moduły regionalne		Moduł krajowy Polska
	Gmina	Powiat	Subregion	Region	
2001					
Gmina – dane specyficzne	2 156	2 156	2 156	2 156	2 156
Powiat - dane specyficzne	X	547	547	547	547
Region – dane specyficzne	X	X	2 981	2 981	2 981
Łącznie	2 156	2 703	5 684	5 684	5 684
Lokalne moduły wskaźników ZR – 2001	Gmina – 76 wskaźników możliwych do policzenia Powiat – 129 wskaźników możliwych do policzenia				
2005	Niezbędna aktualizacja modułu wskaźników – „Gmina” i „Powiat” – nie wykonana				
2002^{a)}					
Gmina – dane specyficzne	3 364	3 364	3 364	3 364	3 364
Powiat - dane specyficzne	X	1 095	1 095	1 095	1 095
Region – dane specyficzne	X	X	2 961	2 961	2 961
Łącznie	3 364	4 459	7 420	7 420	7 420
2003					
Gmina – dane specyficzne	2 087	2 087	2 087	2 087	2 087
Powiat - dane specyficzne	X	607	607	607	607
Region – dane specyficzne	X	X	3 024	3 024	3 024
Łącznie	2 087	2 694	5 718	5 718	5 718
Regionalny moduł wskaźników ZR – 2003	246 wskaźników możliwych do policzenia				
Krajowy moduł wskaźników ZR – 2004	135 wskaźników możliwych do policzenia				
2005	Niezbędna aktualizacja modułu wskaźników – „Region” i „Polska” – nie wykonana				

a) Baza danych zawiera 1155 informacji opisujących gminy na podstawie wyników NSP (Narodowego Spisu Powszechnego) i PSR (Powszechnego Spisu Rolnego) oraz 503 informacje na podstawie wyników PSR.

Źródło: [Wskaźniki 2005, s. 97].

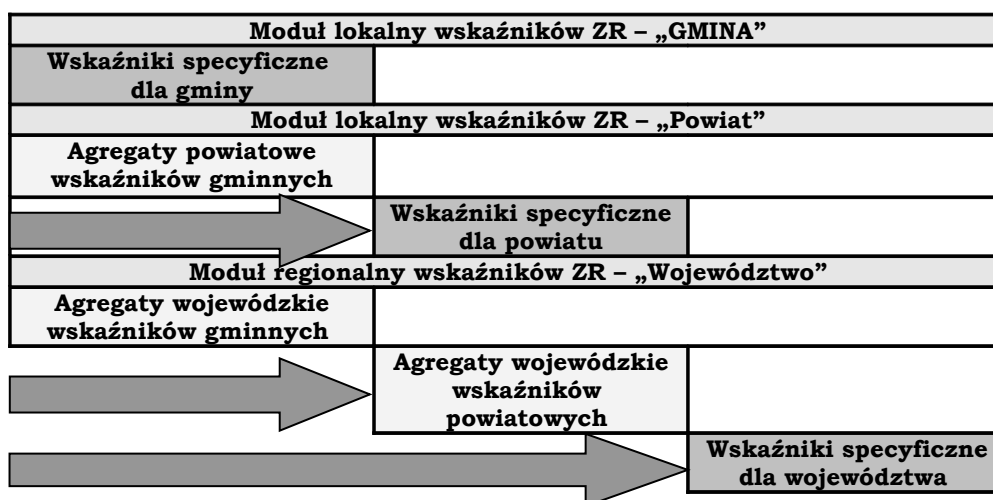
8. Przyjęte w latach 2001-2004 główne **założenia** tworzenia i funkcjonowania modułów wskaźników ZR to przede wszystkim:
- wprowadzanie do BDR listy wskaźników wskazujących na poziom spełnienia zasad nowego paradygmatu rozwoju na poszczególnych poziomach zarządzania (lokalnym, regionalnym i krajowym),
 - generowanie na podstawie danych pierwotnych (z modułów zasilania) wartości wskaźników,
 - archiwizacja wygenerowanych wartości wskaźników w układzie poszczególnych łańdów: ładu środowiskowego (w tym ładu przestrzennego), społecznego (w tym instytucjonalno-politycznego) oraz ekonomicznego,
 - porównywanie wskaźników dla różnych jednostek terytorialnych w dowolnych układach rodzajowych (analiza bechmarkingowa),
 - wizualizacja wartości wskaźników.
9. Przyjęto prostsze zasady funkcjonowania modułu wskaźników ZR w ramach BDR, ograniczające się do wprowadzenia listy wskaźników i algorytmów przeliczania danych pierwotnych. Uznano, że na tym etapie „filtrowanie bazy danych” i tworzenie specjalnego modułu zasilającego moduł wskaźników nie jest koniecznym rozwiązaniem. Nie przewidziano też funkcjonowania bazy benchmarkingowej. Przyjęto, że może ona funkcjonować wraz z wizualizacją wskaźników poza BDR, np. w Ministerstwie Środowiska, w audytach ZR. Docelowy, pełny zakres funkcjonowania modułów wskaźników ZR oraz „kaskadowy” sposób tworzenia poszczególnych modułów przedstawiają rys. 2.2 i 2.3.

Rys. 2.2. Technologia funkcjonowania modułu wskaźników ZR

Źródło: [Wskaźniki 2005, s.98].

Rys. 2.3. „Kaskadowy” sposób tworzenia trzech modułów wskaźników ZR w BDR

Źródło: [Wskaźniki 2005, s. 99].

10. Jak widać na rys. 2.3., zbudowany moduł prezentacyjny np. wojewódzkich wskaźników ZR w sensie „technologicznym” nie opiera się na przetwarzaniu lokalnych (gminnego i powiatowego) modułów prezentacyjnych wskaźników ZR, lecz agreguje w celu utworzenia wskaźników wybrane dane pierwotne modułów zasilania z trzech poziomów: „Gmina”, „Powiat” i „Województwo”. Proponowany system tworzenia modułów wskaźników ZR nie wszedł w rutynowe działanie statystyki publicznej z powodu braku elementarnego współdziałania w ostatnich latach w tym zakresie włączenia stworzonych modułów w wewnętrzne struktury BDR. Zostały one wykorzystane tylko pilotażowo w ramach współpracy Urzędu Statystycznego we Wrocławiu z programem UNDP – strategię i audyty ZR z modułem wskaźnikowym. Postuluje się aby moduły te zostały odtworzone i udostępniane na stronach internetowych GUS. Postulat ten wynika z ogólnej **misji** polskiej statystyki publicznej, która jest systemem zbierania danych statystycznych, gromadzenia, przechowywania i opracowywania zebranych danych, ogłaszania, udostępniania i rozpowszechniania wyników badań statystycznych jako oficjalnych danych statystycznych. Od 1 lutego 1998 roku dostęp do pierwszej publicznej bazy danych GUS mają wszyscy użytkownicy z kraju i z zagranicy. Na stronach internetowych: <http://www.stat.gov.pl/> w bazie Banku Danych Regionalnych znajdują się dostępne bezpłatnie dane pierwotne (na ogół niewskaźnikowe) o charakterze gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Co roku – w wariantach minimum – powinna być udostępniana nieodpłatnie co najmniej *krótka lista obliczonych wskaźników ZR* (pierwszy poziom piramidy wskaźników).

2.2. Aktualny stan Banku

1. Obecnie **Bank Danych Regionalnych** (BDR) jest:²
 - największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społecznej, gospodarczej, demograficznej i stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych,
 - gromadzi, systematycznie uzupełnia, aktualizuje informacje statystyczne o poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego,
 - zapewnia stały, przyjazny dla korzystających, dostęp do aktualnych informacji statystycznych,
 - umożliwia prowadzenie wielowymiarowych analiz statystycznych w układach regionalnych i lokalnych.
2. **Katalog cech** opisujących jednostki podziału terytorialnego Polski dotyczy wielu dziedzin. Liczba cech jest różna w kolejnych latach w zależności od zakresu prowadzonych badań oraz stopniowej rozbudowy zawartości informacyjnej Banku.
3. Na **początku 2003 roku**, w ramach kontraktu PHARE 2000, podjęto prace w zakresie **modernizacji Banku**. Przesłanką tych prac była konieczność dostosowania systemu informacji regionalnej w Polsce do standardów obowiązujących w krajach Unii Europejskiej. Jednym z istotnych elementów tego systemu jest funkcjonowanie zagregowanych baz danych, które powinny w pełni spełniać oczekiwania wszystkich odbiorców odnośnie zakresu informacyjnego i możliwości dostępu do danych, a także umożliwiać kompatybilność i bezpośrednią komunikację z odpowiednimi systemami w urzędzie statystycznym Wspólnoty - Eurostacie.
4. Ze względu na znacznie i szeroki zakres prac, Prezes GUS powołał **w styczniu 2005** Zespół ds. modernizacji funkcjonowania Banku Danych Regionalnych. W skład Zespołu weszli przedstawiciele wszystkich jednostek organizacyjnych GUS włączonych w realizację przedsięwzięcia. Do zadań Zespołu należało:

² Por. [Bieńkowska 2007]. Materiał wykorzystano za zgodą A. Bieńkowskiej

- dokonanie analizy aktualnej organizacji, zakresu tematycznego, poziomów agregacji i prezentacji danych zawartych w BDR, w tym źródeł ich pozyskiwania oraz harmonogramu zasilania i weryfikacji;
 - przeprowadzenie analizy funkcjonalności BDR związanej z obsługą udostępniania danych przy uwzględnieniu aktualnego popytu na informację statystyczną wśród użytkowników korzystających z BDR;
 - opracowanie koncepcji modyfikacji funkcjonowania BDR w powiązaniu z programem badań statystycznych statystyki publicznej oraz programem statystycznym Wspólnoty na lata 2003-2007, ukierunkowanej na wzbogacenie jego zawartości, poszerzenie form udostępniania i prezentacji danych z zastosowaniem nowoczesnego systemu informatycznego oraz przyjaznego interfejsu użytkownika;
 - ustalenie docelowego zakresu przedmiotowego BDR i źródeł pozyskiwania danych, w tym umożliwiającego zasilanie modułu Bazy Regio;
 - opracowanie zasad prezentacji informacji w BDR zapewniających kompatybilność z hurtownią danych oraz systemu ich uaktualniania i weryfikacji;
 - opracowanie harmonogramu realizacji koncepcji modyfikacji funkcjonowania BDR i modernizacji systemu informatycznego [Bieńkowska 2007].
5. Zespół opracował projekt modyfikacji funkcjonowania Banku Danych Regionalnych obejmujący:
- **rozszerzenie zakresu przedmiotowego bazy BDR** – utworzono listę proponowanych nowych cech, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności uzyskania kompatybilności informacyjnej z bazą REGIO oraz zaproponowano budowę modułu zawierającego dane wskaźnikowe. W ramach późniejszych konsultacji stwierdzono zasadność utworzenia modułu danych kwartalnych. Zakres i tryb zasilania BDR danymi kwartalnymi jest jeszcze w trakcie uzgadniania.
 - **modyfikację rozwiązań informatycznych Banku** – sformułowano listę przedsięwzięć w zakresie modernizacji funkcjonalności aplikacji udostępniania informacji [Bieńkowska 2007].
6. Obecny zakres BDR obejmuje informacje ujęte w następujące **kategorie/działy** tworzone na podstawie programu badań statystycznych statystyki publicznej:
1) PODZIAŁ TERYTORIALNY	24) OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA
2) SAMORZĄD TERYTORIALNY	25) KULTURA I SZTUKA
3) WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	26) KULTURA FIZYCZNA, SPORT I REKREACJA
4) LUDNOŚĆ	27) PODMIOTY GOSPODARCZE
5) RYNEK PRACY	28) PRZEKSZTAŁCENIA WŁASNOŚCIOWE I STRUKTURALNE
6) WYNAGRODZENIA I ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE	
7) ROLNICTWO	

8) LEŚNICTWO	29) DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW
JEDNOSTEK SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO
9) ŁOWIECTWO	30) INWESTYCJE I ŚRODKI TRWAŁE
10) TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	31) RACHUNKI REGIONALNE
11) STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	32) POWSZECHNY SPIS ROLNY 1996
12) NAUKA I POSTĘP TECHNICZNY	33) NARODOWY SPIS POWSZECHNY
2002 LUDNOŚĆ
13) GOSPODARKA MIESZKANIOWA	34) NARODOWY SPIS POWSZECHNY
2002 MIESZKANIA
14) PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	35) NARODOWY SPIS POWSZECHNY
2002 GOSPODARSTWA DOMOWE
15) RYNEK MATERIAŁOWY I
PALIWOWO-ENERGETYCZNY	36) POWSZECHNY SPIS ROLNY 2002
16) GOSPODARKA KOMUNALNA	
17) CENY	
18) HANDEL	
19) DZIAŁALNOŚĆ GASTRONOMICZNA	
20) TURYSTYKA	
21) WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE	
22) SZKOLNICTWO PODSTAWOWE
I PONADPODSTAWOWE	
23) SZKOLNICTWO WYŻSZE	

7. Kategorie te dzielą się na spójne tematycznie **grupy i podgrupy danych**, np. kategoria **CENY** dzieli się na grupy: ceny w rolnictwie, przeciętne ceny producentów, przeciętne ceny detaliczne towarów i usług konsumpcyjnych, przeciętne ceny towarów niekonsumpcyjnych. grupa przeciętne ceny producentów dzieli się na podgrupy: wyroby zbożowe, przetwory, wyroby mięsne, tłuszcze, nabiał, wyroby pozostałe. Taki system pozwala na łatwy i szybki dostęp do danych z interesujących użytkownika dziedzin.
8. BDR ma obecnie przejrzysty **układ poziomów agregacji i prezentacji danych statystycznych**. Osoby korzystające z Banku mogą uzyskać informacje o poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego kraju imiennie, a także z danych zagregowanych. O treści informacyjnej bazy dostępnej odbiorcom decyduje zakres badań statystycznych i zawartość rejestrów administracyjnych, a także konieczność ochrony danych zgodnie z zapisami ustawy o statystyce publicznej. Zasoby BDR gromadzone są w cyklu rocznym.

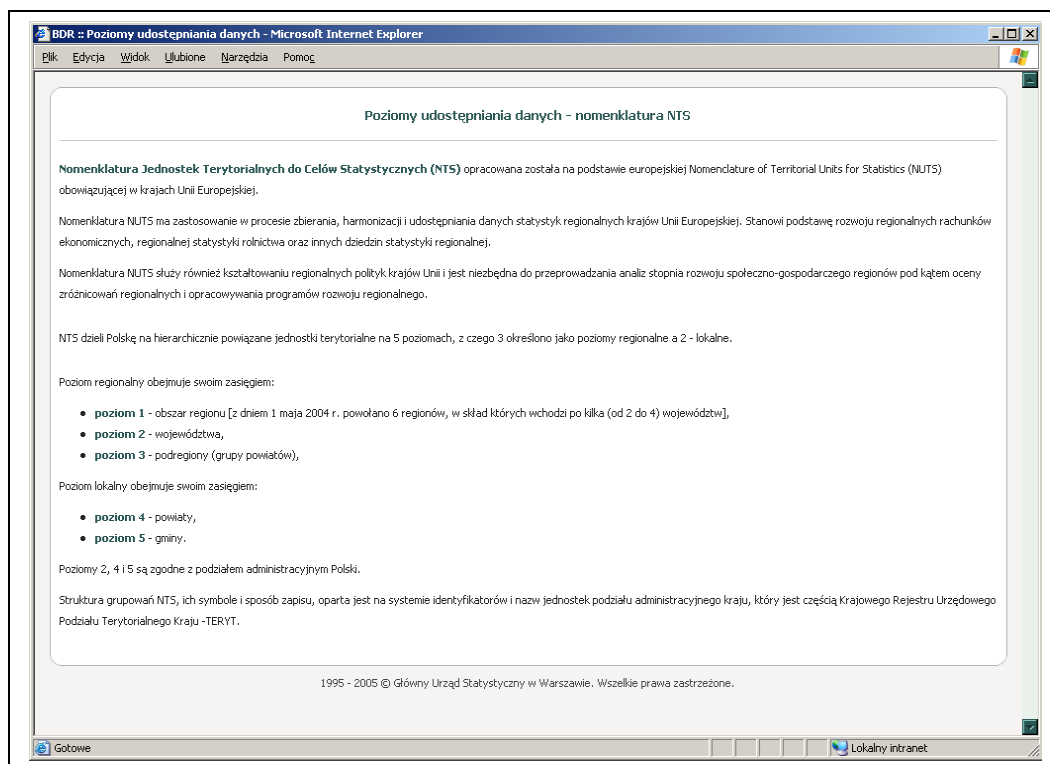
9. **Jednostkami opisywanymi** w Banku Danych Regionalnych są:

- **GMINA** - według rodzaju: gmina miejska, gmina wiejska, gmina miejsko-wiejska razem, z tego – tam gdzie umożliwił to system kolekcjonowania danych statystycznych - część miejska gminy i część wiejska gminy.
- **POWIAT, MIASTO NA PRAWACH POWIATU.**
- **PODREGION** - podregiony stanowią grupy powiatów/miast na prawach powiatu w obrębie województwa lub wybrane miasta na prawach powiatu: Warszawa, Wrocław, Poznań, Łódź, Kraków.
- **WOJEWÓDZTWO** - na poziomie województwa, jeśli było to możliwe metodologicznie, dostępne są dane dla gmin miejskich, gmin miejsko-wiejskich, gmin wiejskich, miast (gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich), a także dane dla wsi (gminy wiejskie oraz części wiejskie gmin miejsko-wiejskich). Użytkownik może skorzystać z danych o miastach i wsiach zagregowanych według kryterium OECD (*Organization for Economic Cooperation and Development / Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju*), gdzie: wskaźnik urbanizacji wg OECD =1 (miasto) dla gmin o gęstości zaludnienia ≥ 150 osób/1 km², a wskaźnik urbanizacji wg OECD =2 (wieś) dla gmin o gęstości zaludnienia < 150 osób/1 km².
- **REGION** (grupy województw).
- **POLSKA** – przekroje analogiczne jak dla województw.

10. Dane BDR umożliwiają już **analizy dynamiczne** w długich okresach czasowych. Są prezentowane dla 12-letniego szeregu czasowego, tj. od 1995 r. do 2006 r.³ Obecnie praktycznie zakończono prace nad zasileniem Banku danymi za 2006 r. oraz poważnie zaawansowane są prace nad zasilaniem danymi kwartalnymi za 2007 rok.

11. Dane o powiatach, podregionach, województwach regionach i uzyskiwane są z wyników badań statystycznych grupowanych wyłącznie w tych przekrojach, a także przez agregację danych niższego poziomu identyfikacji terytorialnej

³ możliwe jest uzyskanie danych za 1994 w układzie terytorialnym obowiązującym do 31 grudnia 1998 r..

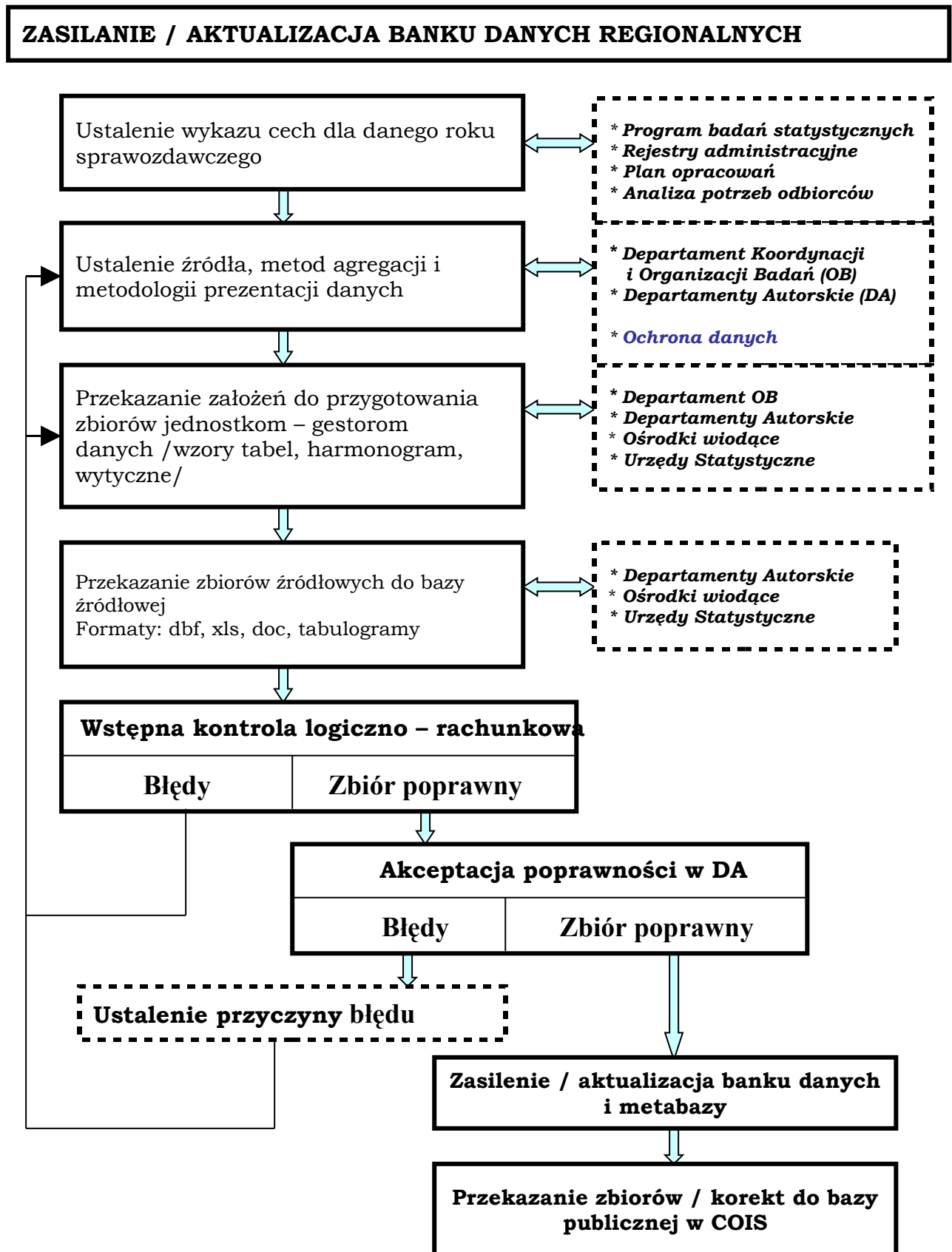

12. **System zasilania BDR danymi** opisuje schemat poniżej (rys.2.4.). Podstawą ustalenia **zakresu informacyjnego** Banku są: [Bieńkowska 2007]

- zapisy Programu Badań Statystycznych,
- zawartość rejestrów administracyjnych
- oraz oczekiwania odbiorców danych.

Obowiązkiem wszystkich gestorów danych (US-y, Departamenty Autorskie → Ośrodki wiodące) jest natychmiastowe zgłaszanie korekt. Administrator Banku nie może zmienić wartości w bazie danych bez wiedzy i zgody pracownika merytorycznie odpowiedzialnego za dane badanie. Każdorazowa zmiana w danych podlega akceptacji jest w Departamencie autorskim.

Rys. 2.4. System zasilania BDR danymi

Źródło: [Bieńkowska 2007]

13. Obecny **system udostępniania danych** z BDR (por. rys. 2....) jest zróżnicowany. Pracownicy GUS mają dostęp do zasobów Banku poprzez sieć Intranet. Odbiorcy zewnętrzni mają dostęp do danych przez Internet:

www.stat.gov.pl → banki i bazy danych → bank danych regionalnych

Z dniem 21 września 2004 r. wszystkie dane BDR udostępniane są w Internecie nieodpłatnie. Zamówienia indywidualne (płatne i nieodpłatne), zawierające niestandardowe warunki wyboru danych lub wymagające specjalnych przeliczeń czy agregacji realizowane są w Ośrodku Statystyki Regionalnej Urzędu Statystycznego we Wrocławiu na podstawie zleceń otrzymywanych z Departamentu Udostępniania Informacji lub bezpośrednio od zainteresowanych.

14. Możliwe aktualnie **sposoby wyboru** → **DANYCH** dla poszczególnych poziomów prezentacji (kwartalne, roczne) są następujące:

- zestawienia,
- wykresy,
- mapy.

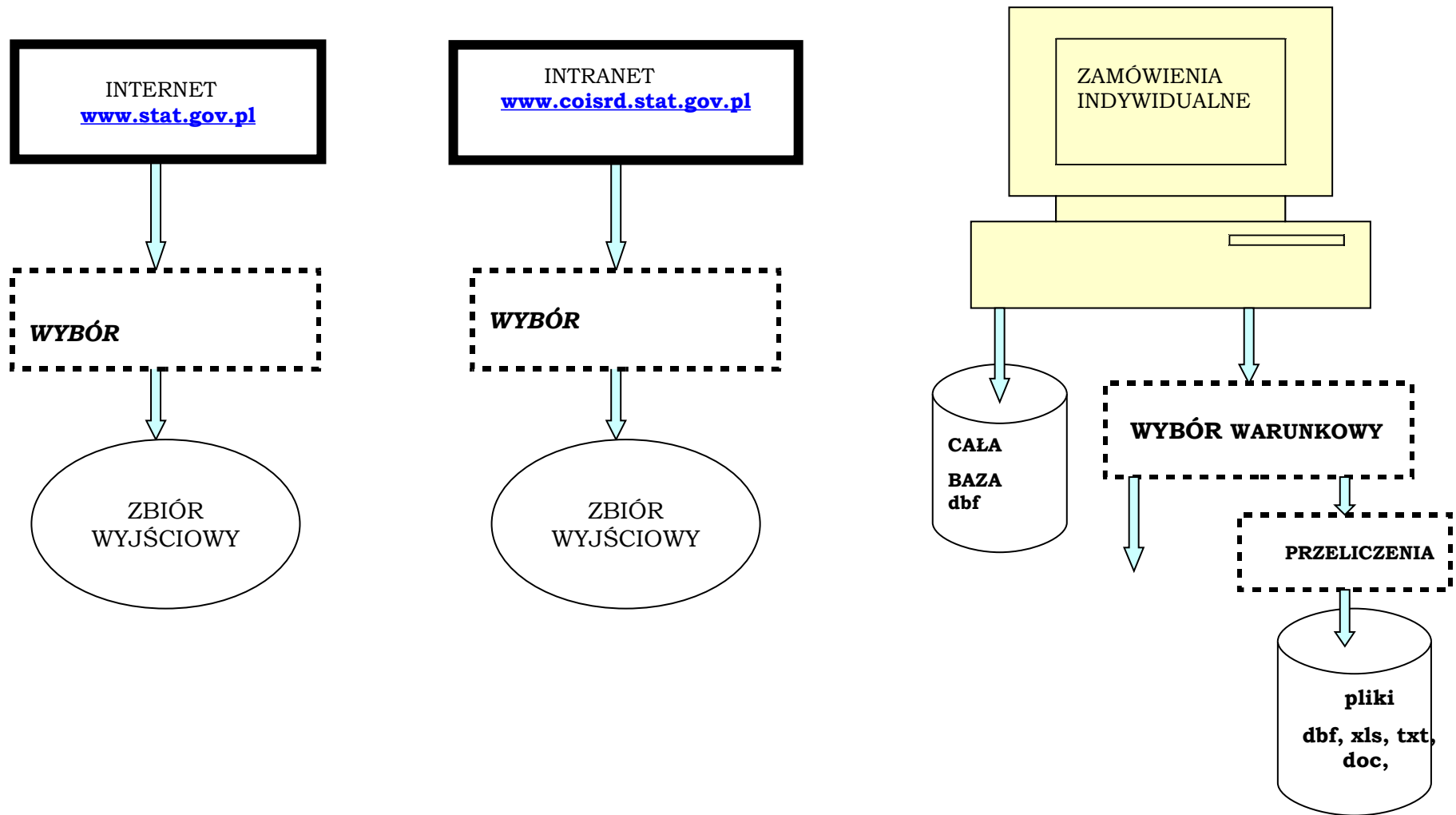
15. **Pierwszy** sposób wyboru to **zestawienia**. Można je tworzyć:

- o według podgrup cech: zestawienie pozwala na uzyskanie danych z konkretnej kategorii, grupy, podgrupy, dotyczących wybranych jednostek terytorialnych, lat i wymiarów
- o dla jednostki podziału terytorialnego
- o wybrane cechy w latach

Tworzenie zestawienia składa się z kilku kroków⁴: wyboru kategorii, grupy i podgrupy, z której mają pochodzić dane wyboru zakresu interesujących jednostek terytorialnych wyboru jednostek terytorialnych, wartości wymiarów, lat oraz sposobu prezentacji danych Uzyskane zestawienie może być następnie wyeksportowane w postaci XLS lub wyeksportowane w postaci przyjaznej do zapisu na dysku lub druku;

⁴ Uwaga! Zestawienie ma 3 istotne ograniczenia: 1) na maksymalną liczbę wybranych jednostek terytorialnych – 200; 2) na maksymalną wielkość iloczynu wymiarów oraz lat - 100 (tabela wielowymiarowa) lub 2000 (tabela relacyjna); 3) na maksymalną wielkość iloczynu wymiarów, lat oraz jednostek terytorialnych - 20000 (tabela wielowymiarowa) lub 12000 (tabela relacyjna). Ograniczenia mają na celu zapewnienie odpowiedniej wydajności aplikacji [Bieńkowska 2007].

**Rys. 2. 5. UDOSTĘPNIANIE DANYCH
Z BANKU DANYCH REGIONALNYCH**

Poniżej przedstawiono przykłady wygenerowanych zestawień:

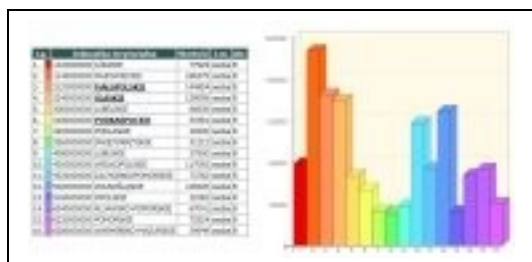
Tabela wielowymiarowa

Tablica relacyjna

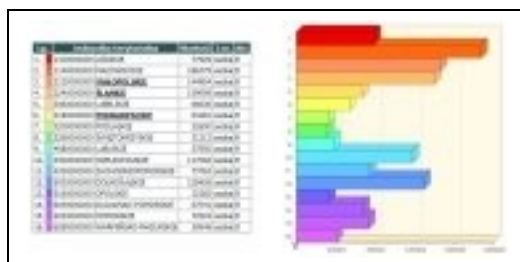
Zestawienie posiada ograniczenie na sumę cech w wybranej kategorii i latach, która musi być mniejsza niż 3000. Wynika to z faktu iż liczba cech jest różna w poszczególnych kategoriach oraz latach i ma na celu zapewnienie odpowiedniej wydajności aplikacji. Poniżej przedstawiono przykład *zestawienia*

16. **Drugi** sposób wyboru prezentacji → **DANYCH** to **wykresy**, które mogą dotyczyć porównań jednostek terytorialnych lub/i zmiana cechy na przestrzeni lat (ukazujące dynamikę zmian wartości cechy). I tak:

- *wykres porównania jednostek terytorialnych* pozwala na przedstawienie na wykresie wybranej cechy w danym roku, dla wielu jednostek terytorialnych; tworzenie wykresu składa się z kilku kroków: 1) wyboru kategorii, grupy i podgrupy, z której mają pochodzić dane; 2) wyboru zakresu interesujących jednostek terytorialnych, 3) wyboru jednostek terytorialnych, wartości wymiarów, roku oraz typu wykresu; a oto przykłady wygenerowanych wykresów

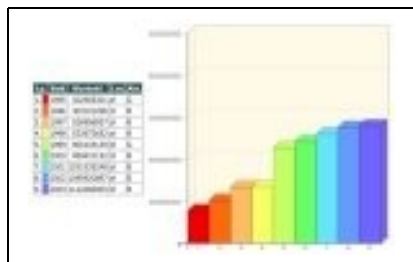
Wykres pionowy

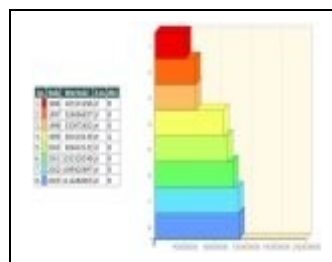
Wykres poziomy

Wykres tworzony jest w formacie SVG i potrzebuje odpowiedniej wtyczki lub wbudowanej obsługi po stronie przeglądarki;

- *wykres zmiany cechy na przestrzeni lat* pozwala prześledzić dla zadanej jednostki terytorialnej zmiany cechy w kolejnych latach. Tworzenie wykresu składa się z kilku kroków: 1)wyboru kategorii, grupy i podgrupy, z której mają pochodzić dane; 2) wyboru zakresu interesujących jednostek terytorialnych; 3)wyboru jednostki terytorialnej, wartości wymiarów, lat oraz typu wykresu . A oto przykłady wygenerowanych wykresów :

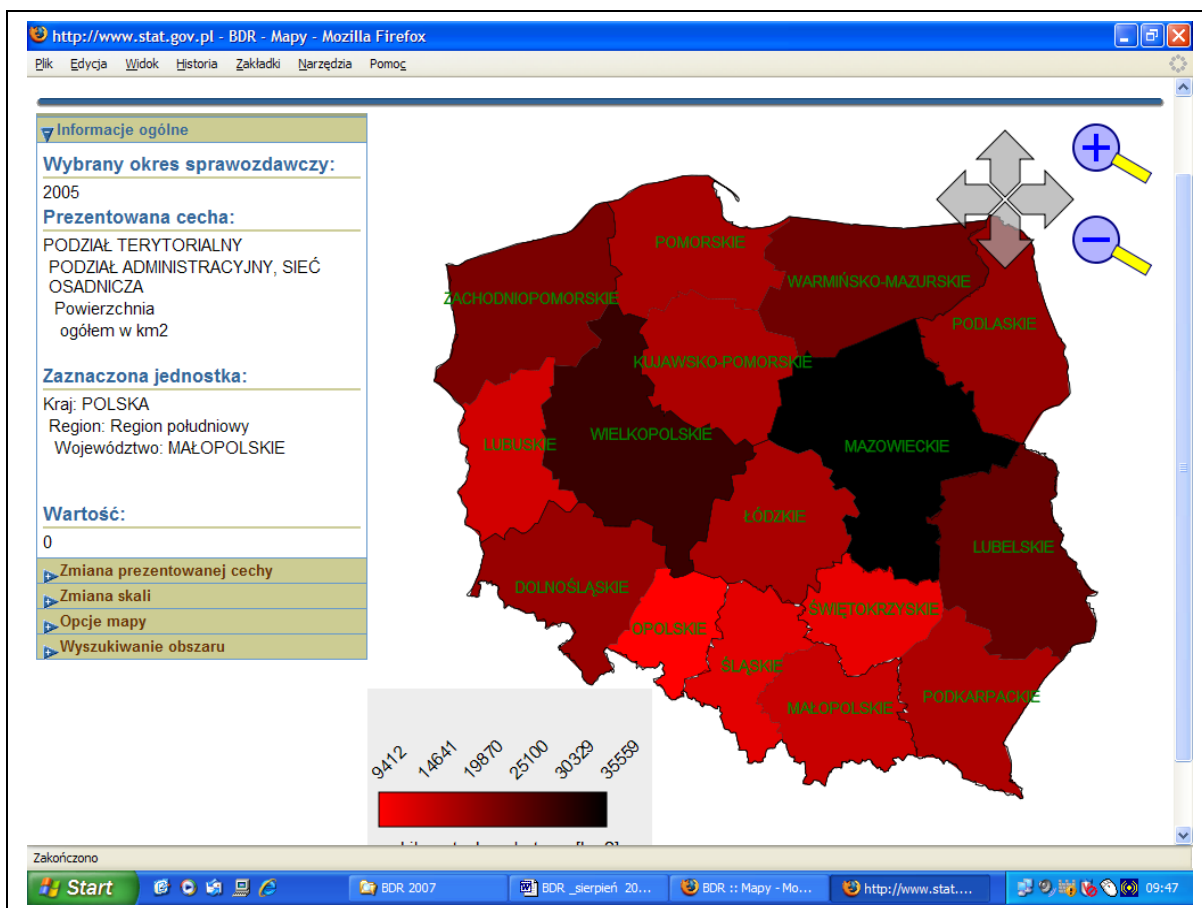
Wykres pionowy

Wykres poziomy

I w tym przypadku wykres tworzony jest w formacie SVG i potrzebuje odpowiedniej wtyczki lub wbudowanej obsługi po stronie przeglądarki. Użytkownicy BDR pracujący w sieci GUS (Intranet) mają do dyspozycji opcję: *Zestawienia* → *Wybrane cechy w latach*, tj. wyboru dowolnego zakresu informacyjnego w interesującym go okresie sprawozdawczym. Ze względu na wydajność pracy w sieci opcja ta przejściowo nie jest dostępna odbiorcom Internetowym.

17. **Trzeci** możliwy sposób wyboru prezentacji → **DANYCH** to **mapy**. A oto przykład tego typu prezentacji:

Źródło: [Bieńkowska 2007]

18. Niezwykle ważną częścią systemu obecnego systemu funkcjonowania BDR są

→ **SŁOWNIKI**: dotyczą one

- hierarchii danych: Kategorie, Grupy, Podgrupy, Cechy: opcje wyboru: Szukaj (możliwie jest wyszukanie cechy przez podanie nazwy), Według kategorii, Według poziomu udostępniania danych;
- podziału terytorialnego: Zmiany w podziale terytorialnym (Komunikaty GUS), Regiony, województwa, podregiony, powiaty, Jednostki terytorialne w ramach województwa, Nomenklatura NTS, Kod terytorialny (opis elementów struktury kodu wraz z dopuszczalnymi wartościami), Rodzaje jednostek terytorialnych⁵;

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 roku wprowadziło definicję Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS). Nomenklatura ta została opracowana na podstawie europejskiej Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. Nomenklatura NUTS ma na celu przede wszystkim umożliwienie dokonywania statystycznych analiz porównawczych pomiędzy położonymi w różnych krajach UE. Dane dla krajów UE pochodzą z bazy danych REGIO prowadzonej przez Eurostat. NTS dzieli Polskę na hierarchicznie powiązane jednostki terytorialne na 5 poziomach, z czego 3 określono jako poziomy regionalne a 2 - lokalne. Poziom regionalny obejmuje swoim zasięgiem: poziom 1- obszar regionu; powołano 6 regionów, w skład których wchodzi po kilka (od 2 do 4) województw, poziom 2 - województwa, poziom 3 - podregiony, Poziom lokalny obejmuje swoim zasięgiem: poziom 4 -

- innych zagadnień: Atrybuty danej (*dodatkowe opisy informujące o kompletności danych i porównywalności metodologicznej z analogiczną cechą z poprzedniego okresu sprawozdawczego*); Poziom agregacji danych (*według rodzaju jednostek podziału terytorialnego i klasyfikacji OECD*); Jednostki miary; Klasyfikacja PKD (*Polskiej Klasyfikacji Działalności*)
- **Słownik pojęć** – na bazie resortowego słownika pojęć dostępnego w Internecie (dwukierunkowa prezentacja powiązań między podgrupami BDR a pozycjami w Słowniku).

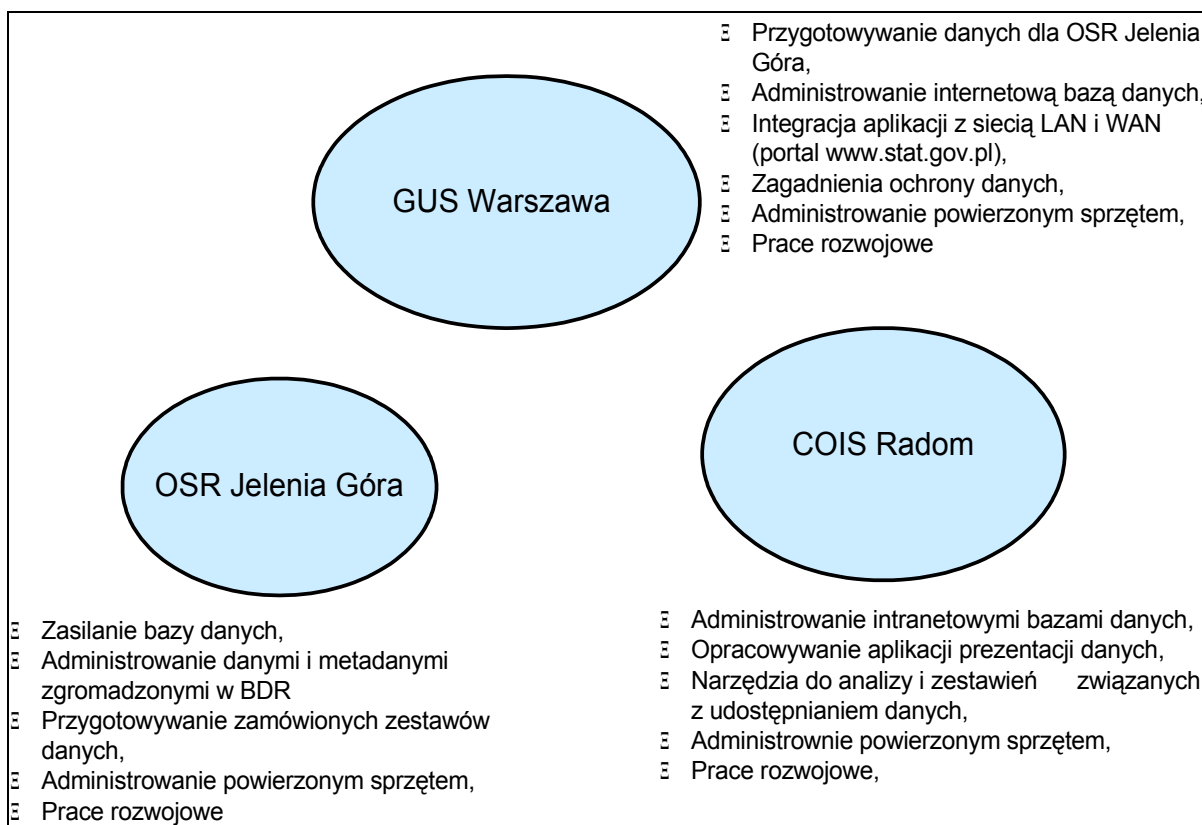
19. W Banku przyjęto następującą organizację baz danych tworzącą **Platformę informatyczną** BDR:

- **BDRP** – baza produkcyjno testowa, obsługiwana przez US Wrocław OSR Jelenia Góra, zasilana danymi zewnętrznymi poprzez aplikację administracji. W jej ramach przeprowadza się także aktualizację metabazy BDR
- **BDRI** – baza do udostępniania danych w **Intranecie**, zasilana raz w miesiącu z BDRP przeznaczona do udostępniania danych w ramach sieci GUS i tworzenia zestawień monitorujących wykorzystanie BDR (COIS Radom).
- **BDR** – baza do udostępniania danych w **Internecie** (COIS GUS).

Wykaz zadań jednostek organizacyjnych GUS realizujących Bank Danych Regionalnych przedstawia schemat (rys. 2.6.).

powiaty, poziom 5 – gminy. Poziomy 2, 4 i 5 są zgodne z podziałem administracyjnym Polski. Wykazy zawierają informacje o każdej zmianie elementów systematyki podziału terytorialnego wybranych jednostek.

Rys. 2.6. Jednostki organizacyjne GUS realizujące BDR

20. Rozwój **zasobów** (danych) Banku Danych Regionalnych przedstawia tabela 2.3, zaś w tabeli 2.4. zestawiono **źródła danych** BDR, a w aneksie 1 **liczbę informacji** zawartych w BDR w podziale na kategorie danych i lata.

Tabela 2.3. Rozwój zasobów (danych) Banku Danych Regionalnych

Poziom zasilania	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
gmina	1079	1553	1159	1391	2013	2058	2238	4070	2530	2932	4368	4512
powiat				6	504	702	632	2469	1255	1094	1628	1454
podregion	8	8	8	8	8	8	8	451	231	1431	1391	1447
województwo	105	105	105	122	3639	3668	3800	3943	4398	5334	8512	8459
RAZEM	1192	1666	1272	1527	6164	6436	6678	10933	8414	10791	15899	15872

Źródło: dane BDR

Tabela 2.4. Bank Danych Regionalnych - źródła danych

Sprawozdanie	TEMAT	SYSTEM
H-01g	Ankieta o sieci placówek gastronomicznych	ASSC99
B-01	Sprawozdanie o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej ...	B01C99
B-05	Sprawozdanie o wydanych pozwoleniach na budowę obiektów...	B05C99
B-07	Sprawozdanie o budynkach mieszkalnych i mieszkaniach w ...	B07C99
B-08	Sprawozdanie o budynkach niemieszkalnych, zbiorowego...	B08C99
BR-01a	Badanie budżetów gospodarstw domowych; Karta statystyczna Gospodarstwa Domowego	B1AC99
BR-01b	Badanie budżetów gospodarstw domowych; Informacje o udziale w badaniu	B1BC99
C-02-10 C-02-13	Notowania cen detalicznych artykułów żywnościowych	C02C99
C-02-11	Notowania cen detalicznych owoców i warzyw	C02C99
C-03	Sprawozdanie o cenach producentów wyrobów spożywczych	C03C99
DR-1	Karta statystyczna dotycząca prawomocnego orzeczenia rozvodu	DRAH28
D-W1	Zestawienie zbiorcze danych: o ludności zameldowanej...	DWBC28
D-W2	Dane o ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 2 miesiące ...	DWBC28
D-W3	Dane o ludności (stałych mieszkańców gminy) ...	DW3C28
G-02a	Sprawozdanie bilansowe nośników energii	G2AC00
G-02b	Sprawozdanie bilansowe nośników energii i infrastruktury ...	G2BC00
GKM-11	Bilans zasobów mieszkaniowych	G11C99
GKM-12	Wyposażenie mieszkania w instalacje	G12C99
H-01s	Sprawozdanie o sprzedaży detalicznej, hurtowej i sieci handlowej	H1SC99
K-01	Sprawozdanie z działalności artystycznej i rozrywkowej w r.2005	K01C99
K-02	Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej	K02C99
K-03	Sprawozdanie biblioteki publicznej za 2005r.	K03C99
K-05	Sprawozdanie z działalności wystawienniczej w roku 2005	K05C99
K-07	Sprawozdanie z działalności domu kultury, ośrodka kultury...	K07C99
K-08	Sprawozdanie kina za rok 2005	K08C99
Z-KW	Statystyczna karta wypadku przy pracy	KWKC99
L-01	Sprawozdanie o lasach Skarbu Państwa	LASC28
L-01/a	Sprawozdanie o lasach wchodzących w skład Zasobów WRSP	LASC28
L-02	Sprawozdanie o zadrzewieniach	LASC28
L-03	Sprawozdanie o lasach stanowiących własność osób fizycznych	LASC28
M-01	Sprawozdanie o zasobach mieszkaniowych	M01C99
M-02	Sprawozdanie o ubytkach zasobów mieszkaniowych	M02C99
M-06	Sprawozdanie o wodociągach i kanalizacji	M06C99
M-09	Sprawozdanie o wywozie i unieszkodliwianiu odpadów komunalnych	M09C99
MPiPS-01	Sprawozdanie o rynku pracy (mat. MPiPS)	MP1C99
MPiPS-01/1	Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy	MPAC99

Sprawozdanie	TEMAT	SYSTEM
MPiPS-01/3	Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności	MPCC99
OS-1	Sprawozdanie o emisji zanieczyszczeń powietrza oraz o stanie u...	OS1C24
OS-3	Sprawozdanie o gospodarowaniu wodą, ściekach i ładunkach z...	OS3C24
OS-5	Sprawozdanie z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	OS5C24
OS-6	Sprawozdanie o odpadach (z wyłączeniem odpadów komunalnych)	OS6C24
OS-7	Sprawozdanie o ochronie przyrody i krajobrazu	OS7C24
KT-1	Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu zbiorowego zakwaterowania	OTMC99
KT-1a	Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu zbiorowego zakwaterowania w lipcu	OTMC99
PNT-01	Sprawozdanie o działalności badawczej i rozwojowej (B+R)	PN1C24
PNT-02	Sprawozdanie o innowacjach w przemyśle	PN2C99
PS-01	Sprawozdanie placówki opiekuńczo-wychowawczej	PS1C99
PS-02	Sprawozdanie rodzin zastępczych	PS2C99
PS-03	Sprawozdanie zakładu stacjonarnego pomocy społecznej za r2005	PS3C99
Pu-M67	Karta statystyczna do karty zgonu	LZAC28
Urodzenia	Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka	LUHC28
	Bilans stanu i struktury ludności	LSAC28
DN-1	Statystyczna karta małżeństwa	LMHC28
Zał.1 do rozp. MSWiA	Zgłoszenie pobytu stałego	LWAC28
Zał.3 do rozp. MSWiA	Wymeldowanie z pobytu stałego	LWAC28
R-10	Sprawozdanie o skupie produktów rolnych i leśnych	R10C28
R-CT	Notowania cen targowiskowych ważniejszych produktów rolnych	RCTC99
S-10	Sprawozdanie o studiach dziennych, wieczorowych, zaocznych...	S10C99
S-12	Sprawozdanie o stypendiach naukowych, studiach podyplomowych	S12C99
SG-01	Statystyka gminy – cz.3. B Gospodarka komunalna	SG1C99
SG-01	Statystyka gminy – cz.3. A Gospodarka mieszkaniowa	SG1C99
SG-01	Statystyka gminy – cz.1 Samorząd/Transport	SGTC99
SG-01	Statystyka gminy – cz.2, dział 1 Powierzchnia gruntów leśnych, hodowla lasu i pozyskanie drewna; zadrzewienia	SGRC99
SG-01	Statystyka gminy– cz.2, dział 2 Ochrona przyrody i krajobrazu	SGRC99
SG-01	Statystyka gminy– cz.2, dział 3 Tereny zieleni miejskiej, ogólnodostępne i osiedlowe	SGRC99
SP-3	Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw	SP3C99
ST-P	Statystyka powiatu - Samorząd/transport	STPC99
ST-W	Statystyka województwa - Samorząd/transport	STWC99
T-03	Sprawozdanie o zarejestrowanych w kwartale nowych pojazdach s.	T03C28
T-03r	Sprawozdanie o zarejestrowanych pojazdach sam., ciągnikach...	T3RC28
T-06	Sprawozdanie o pasażerskim transporcie drogowym	T06C28
T-10	Sprawozdanie o obrotach ładunkowych	T10C28
Z-06	Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy	Z06C99
Z-10	Sprawozdanie o warunkach pracy	Z-10

Sprawozdanie	TEMAT	SYSTEM
Zał. F-03, SP, SG-01 cz. 4	Załącznik do sprawozdań: F-03, SP, SG-01 - środki trwałe	ZALC24
ZD-2	Sprawozdanie z lecznictwa uzdrowiskowego, sanatorium ...	ZD2C99
ZD-3	Sprawozdanie z ambulatoryjnej opieki zdrowotnej za rok 2005	ZD3C99
ZD-4	Sprawozdanie z ratownictwa medycznego za rok 2005	ZD4C99
ZD-5	Sprawozdanie apteki i punktu aptecznego...	ZD5C99
ZD-6	Sprawozdanie żłobka za rok 2005	ZF6C99
ZG	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Kartoteka	ZDDC99
KZ	Sprawozdanie spółek z udziałem kapitału zagranicznego	KZGC99
	Rejestr TERYT	SIMC99
Ministerstwo Finansów	Rb - Budżety jednostek samorządu terytorialnego	RBDC99
Ministerstwo Finansów	Rb - Budżety jednostek samorządu terytorialnego	RBPC99
Ministerstwo Finansów	Rb - Budżety jednostek samorządu terytorialnego	RBWC99
	Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych i jej efekty gospodarcze	PRAH99

Źródło: [Program 2007].

2.3. Potrzeby i możliwości rozwoju SAS w kontekście realizowanej i planowanej modyfikacji BDR

1. Z punktu widzenia potrzeb SAS podstawową cechą modułów prezentacyjnych BDR powinien być ich **wskaźnikowy charakter**, choć mogą być także tworzone na bazie modułów zasilania nowe bezwskaźnikowe moduły prezentacyjne jako podzbiory danych z określonych modułów zasilania. BDR to naturalna podstawa tworzenia zestawów wskaźników ZR dla województw, powiatów i gmin oraz kraju w formie *specjalnych modułów prezentacyjnych* tego Banku. Zawarte w nich zestawy wskaźników to swoiste i bogate „repertuary” możliwości rozszyfrowywania na poziomie narodowym, regionalnym i lokalnym kategorii zrównoważonego rozwoju jako celu głównego w hierarchii celów dokumentów strategicznych (polityk, strategii, programów).
2. **Potrzeby rozwoju SAS należy wiązać z realizowaną i planowaną modyfikacją BDR** (por. [Szczegółowy 2007])⁶. Szczególnie ważne dla SAS są obecnie wprowadzane modyfikacje polegające realizacji wielu działań tworzących nowy obraz funkcjonowania BDR. Poniżej wymienione zostano podstawowe kierunki stwarzające nowe możliwości dla funkcjonowania SAS.
3. **Po pierwsze** – rozszerzono zbiór narzędzi wspomagających udostępnianie danych użytkownikom BDR, zwłaszcza związanych z rozwojem aplikacji

⁶ Te fragmenty tekstu oparto także na konsultacjach i rozmowach przeprowadzonych w BDR w Jeleniej Górze

administracji i rozwojem aplikacji udostępniania informacji. W ramach tych dwóch realizowanych kierunków zmian (o charakterze ciągłym i realizowanych w BDR przy współpracy COIS i departamentów GUS), których zakończenie przewiduje się we wrześniu 2008 roku, trwają prace nad:

- nad adaptacją wszystkich opcji i słowników do nowej wersji systemu; prowadzenie „Słownika Pojęć” przy wykorzystaniu opracowywanego w GUS *Słownika dla potrzeb Wspólnej Bazy Danych* (Hurtowni danych) Wykonano aplikację obsługi wyboru pojęć opisujących podgrupę i wyszukiwania podgrup powiązanych z pojęciem. Do sierpnia 2007 r. udostępniono użytkownikom 507 pojęć opisujących 1978 podgrup BDR. Ponadto: zmieniono system „publikacji” definicji - pobierane są bezpośrednio ze Słownika Pojęć GUS dostępnego w Internecie, a nie - jak było dotychczas - z przekazywanego do BDR wyciągu ze słownika. Dzięki temu odbiorca ma jedno, najbardziej aktualne źródło informacji. Pobierane definicje zostały opracowane w wersji polskiej i angielskiej. Ustalono z OB tryb przechowywania i udostępniania pojęć archiwalnych wykorzystywanych wyłącznie do pełnego opisu podgrup BDR publikowanych w wieloletnich szeregach czasowych. Uzupełnianie przyporządkowania definicji znajdujących się w Słowniku do pojęć znajdujących się w BDR realizowane jest na bieżąco w uzgodnieniu z Departamentami autorskimi GUS i OB
- opracowanie pełnej dokumentacji dotyczącej zasilania i weryfikacji poprawności danych w ramach systemu informatycznego - aplikacji administracji,
- modernizacja systemu udostępniania danych poprzez budowę nowej opcji: wybór danych wg zadanego kryterium/spełnienia warunku - alternatywny wybór zakresu jednostek terytorialnych wg rejestru TERYT lub wg klasyfikacji NTS,
- dostosowanie interfejsu udostępniania do stopnia atrakcyjności poszczególnych kategorii danych i opcji wyboru informacji z banku na bazie wyników ankiety dostępnej on-line; powiązanie z informacją o dostępnych publikacjach/opracowaniach statystycznych GUS; budowa systemu „podpowiedzi kontekstowej”; publikacja info);

do **prac zakończonych** w ramach tych kierunków działań należy zaliczyć:

- umożliwienie wyszukiwanie danych wg nazwy;
- dołączenie komentarza informującego w trakcie wyboru zakresu danych o dostępnym poziomie NTS;

- rozbudowę systemu POMOCY (dołączanie opisów (w języku polskim i angielskim) funkcjonowania nowych opcji aplikacji udostępniania danych realizowane jest na bieżąco)⁷;
- udostępnienie wykazu informującego o stanie zasilania lub aktualizacji danych;
- udostępnienie w Internecie opcję wyboru dowolnego zakresu danych dla dowolnej jednostki NTS;
- opracowanie aplikacji dla modułu danych kwartalnych;
- wprowadzenie do aplikacji klucza identyfikującego okres sprawozdawczy;
- udostępniono funkcję zmiany układu główki w gotowych tabelach wynikowych;
- udostępniono opcję wyboru pełnego zakresu jednostek niższego poziomu dla wybranej jednostki NTS;
- podawana jest publikacja daty ostatniej aktualizacji danych na poziomie cechy,
- wprowadzono w połowie 2006 roku anglojęzyczną wersję BDR; w sierpniu 2007 roku US Wrocław (Zespół BDR) uzyskał zgodę na korzystanie z pakietu SDL Trados 7 i bazy tłumaczeń CATs do uzupełniania na bieżąco brakujących tłumaczeń,
- włączono w połowie 2006 roku do systemu Komunikatów GUS informacji o zmianach w podziale terytorialnym - udostępniono coroczne Komunikaty GUS informujące szczegółowo o zmianach w podziale terytorialnym Polski (od roku 1998) w wersji polskiej i angielskiej (do 2006 roku łącznie);

ponadto:

- po uwzględnieniu przekazanych uwag do strony BDR opracowano propozycję zmiany obecnej aplikacji udostępniania danych, tj. dokonano zmiany układu graficznego ekranów oraz zmiany systemu wyboru danych; wersja testowa nowej aplikacji została w czerwcu 2007 roku przekazana przez COIS do zaopiniowania do Departamentu Analiz i Statystyki Regionalnej, Departamentu Udostępniania Informacji, US Warszawa i US Wrocław;

⁷ System ten obejmuje: **Kontakt** (podane są nazwiska i adresy e-mailowe osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie banku); **Aktualności** (informacja na temat stanu zasilania i aktualizacji danych); **FAQ** (frequently asked questions - forum dyskusyjne); **Wymagania** (opis wymagań technicznych). I **Opis zestawień i wykresów** (opis działania systemu udostępniania danych).

- umożliwiono od połowy 2007 roku wybór jednostki i graficznej wizualizacji danych za pomocą narzędzia SVG (*Scalable Vector Graphics*) – wykonawca zmiany COIS Warszawa.
4. **Po drugie** - budowa nowych modułów i rozszerzenie zakresu danych Banku oraz stworzenie systemowych podstaw do dyskusji nad sposobem funkcjonowania Banku, a mianowicie:
- budowa **modułów**: „**Portret terytorium**” (opracowanie testowej wersji aplikacji, ustalenie zestawu cech w podziale na poziomy NTS wraz ze stroną graficzną modułu – do końca grudnia 2007 roku); „**Wskaźniki**” zadanie już zrealizowane przy pomocy COIS w Radomiu i departamentów GUS; udostępniono dane za lata 2002-2005; na ukończeniu zasilanie danymi z a 2006 r.; „**Danych kwartalnych**” (zadanie już zrealizowane przy pomocy COIS w Radomiu i departamentów GUS; udostępniono dane za lata 2005-2006; trwa zasilanie danymi za kolejne momenty sprawozdawcze 2007); „**Hermin**”⁸ (zadanie już zrealizowane - zestaw danych zawartych w module wykorzystywany do aktualizacji bazy krajowej i baz regionalnych zasilających model ekonometryczny Hermin → ocena potencjalnego wpływu funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na sytuację makroekonomiczną kraju i województw; opracowano 15 tabel tematycznych dla lat 1995-2005 - wersja polska i angielska; na ukończeniu zasilanie danymi za 2006 r.; przygotowano krótki opisu modelu Hermin w wersji polskiej i angielskiej; trwają prace nad rozszerzenie modułu o kolejne tablice w uzgodnieniu z Wrocławską Agendą Rozwoju Regionalnego);
 - poszerzenie zakresu przedmiotowego danych w BDR – włączenie do zasobów **nowych zmiennych** (zadanie już zrealizowane przy współpracy departamentów GUS; udostępniono dane za lata 2002-2005; na ukończeniu zasilanie danymi za 2006),

⁸ HERMIN to moduł z danymi do regionalnych modeli ekonometrycznych Hermin, służących do oceny potencjalnego wpływu funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na sytuację makroekonomiczną w kraju, a także do prowadzenia analiz ex-post i ex-ante, zarówno wpływu pomocy dla regionów z funduszy UE, jak i wsparcia regionów ze środków budżetu państwa.

- opracowanie założeń do zasilania bazy REGIO dla zmiennych pozyskiwanych z BDR (zadanie zrealizowane);
 - pobieranie do BDR danych bezpośrednio z hurtowni (wypracowanie trybu pobierania danych i metadanych z hurtowni – do stycznia 2008 roku);
 - pobieranie do BDR danych z rejestrów administracyjnych (wypracowanie trybu pobierania danych i metadanych z pozyskanych przez GUS źródeł administracyjnych – do marca 2008 roku);
 - rozbudowa istniejącej opcji FAQ (*Frequently Asked Questions*) – forum dyskusyjnego oraz budowa „dynamicznego” systemu zamawiania danych i archiwum wyników zapytań; zadanie, które miało być realizowane w COIS w Radomiu do poł. 2008 roku, mimo dużego znaczenia dla szerszej dyskusji o funkcjonowaniu BDR z punktu widzenia potrzeb samorządów, może być przesunięte na dalszy okres (w związku z nadaniem priorytetu innym zadaniom);
5. **Po trzecie** - wprowadzenie nowego podziału terytorialnego do celów statystycznych na szczeblu NTS (3 września 2008); związane z tym działania to:
- dostosowanie wykazów jednostek terytorialnych do nowego układu NTS3 (lata 1995-2007),
 - przeliczenie zbiorów źródłowych BDR według nowego NTS3 (lata 1995-2007),
 - ponowne zasilanie banku w dane wskaźnikowe w nowym układzie NTS 3.
 - udostępnienie BDR w inter- i intranecie; docelowo - w nowym układzie NTS (lata 1995-2007), przejściowo - w „starym” układzie (lata 1995-2006).

3. WYKORZYSTANIE WSKAŹNIKÓW URBAN AUDIT Z PUNKTU WIDZENIA POTRZEB SAS

3.1. Program Urban Audit

3.1.1. Cele i ewolucja Programu

1. Procesy rozwojowe zachodzące w miastach wymagają dostępu do kompleksowej i wiarygodnej informacji, w tym informacji wskaźnikowej. **Program Urban Audit** jest właśnie próbą zaspokojenia tych potrzeb. Podjęła ją w maju 1998 roku w ramach wspólnego przedsięwzięcia - Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej Unii Europejskiej oraz Eurostat. **Koordynatorem** wszystkich prac był Urząd Statystyczny Wspólnoty Europejskiej – Eurostat, **wykonawcami** krajowe urzędy statystyczne, urzędy miast i samorządy terytorialne ⁹.
2. **Ideą przewodnią** programu była poprawa spójności społecznej i gospodarczej w Unii Europejskiej poprzez poszukiwanie możliwości redukcji nadmiernego zróżnicowania rozwoju pomiędzy regionami europejskimi ¹⁰.
3. **Głównym celem** projektu była ocena jakości życia na poziomie lokalnym oparta na obiektywnych i porównywalnych danych o miastach europejskich i jak dalej to zostanie wykazane zarówno w odniesieniu do **obiektywnej jakości życia** („warunków/poziomu życia”), jak i **jakości subiektywnej** (zadowolenie z życia i jego poszczególnych aspektów). Stworzenie tego typu bazy danych miało umożliwić lokalnym władzom i urzędnikom dokonywanie porównań danego miasta z innymi miastami w Europie. Jest oczywiste, że takie porównania ułatwiają wymianę doświadczeń oraz usprawniają zarządzanie usługami publicznymi na poziomie lokalnym, a tym samym sprzyjają poprawie jakości życia w miastach i realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym.¹¹. Dodatkowo, w ramach programu podjęto działania zmierzające do określenia i zebrania informacji dla funkcjonalnych stref miejskich (obszarów faktycznego oddziaływania miasta) oraz obszarów wewnątrzmijskich, mających służyć pogłębionej analizie zjawisk społeczno-gospodarczych ¹².

⁹ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm
[Data wejścia 9-12-2007]

¹⁰ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://kmsid.ae.poznan.pl/dokumenty/urbanaudit.ppt>
[Data wejścia 9-12-2007]

¹¹ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm
[Data wejścia 9-12-2007]

4. Od 1998 roku przeprowadzono dwie edycje badania. Do udziału w pierwszej edycji programu zaproszono 58 miast Unii Europejskiej przed jej rozszerzeniem (UE-15) z wyłączeniem Londynu i Paryża. Miasta biorące udział w fazie pilotażowej programu Urban Audit zestawiono w tabl. 3.1.

Tabela 3.1. Kraje i miasta europejskie biorące udział w fazie pilotażowej programu Urban Audit

Kraj	Miasto
Niemcy	Berlin, Hamburg, Mińsk, Kolonia, Frankfurt, Essen, Sztuttgart, Lipsk, Drezno
Austria	Graz, Wiedeń
Belgia	Antwerpia, Bruksela
Dania	Kopenhaga
Hiszpania	Madryt, Barcelona, Walencja, Sewilla, Saragossa, Malaga
Finlandia	Helsinki
Francja	Marsylia, Lion, Tuluza, Nicea, Sztrasburg, Bordeaux, Nantes, Lille
Grecja	Ateny, Saloniki, Patras
Włochy	Rzym, Mediolan, Neapol, Turyn, Palermo, Genua, Florencja, Bari
Irlandia	Dublin, Cork
Luksemburg	Luksemburg
Holandia	Amsterdam, Rotterdam
Hiszpania	Lizbona, Porto, Braga
Wielka Brytania	Birmingham, Leeds, Glasgow, Bradford, Liverpool, Edynburg, Manchester, Cardiff
Szwecja	Sztokholm, Gothenburg

Źródło: [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

<http://kmsid.ae.poznan.pl/dokumenty/urbanaudit.ppt> [Data wejścia 9-12-2007]

I edycja Programu (faza pilotażowa) - Urban Audit I

5. Rezultatem prac przeprowadzonych w fazie pilotażowej była opracowana **metodyka**, która:
- definiowała poszczególne wskaźniki,
 - opisywała sposoby otrzymywania danych i ich weryfikację.
6. Zgromadzono ponad 500 zmiennych statystycznych, na podstawie których obliczono wartości ponad **100 wskaźników** charakteryzujących wybrane aspekty jakości życia w miastach m.in. w dziedzinie:
- demografii
 - warunkach życia,
 - gospodarki
 - szkolnictwa,
 - stanu i ochrony środowiska
 - kultury
 - turystyki.

¹² [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

W większości dane dotyczyły lat 1981, 1991 i 1996. Posłużyły one także do stworzenia pierwszej **ogólnoeuropejskiej bazy danych o miastach – Urban Audit**¹³.

7. Pilotażowa edycja programu wykazała, że możliwe jest zgromadzenie spójnej bazy danych i wskaźników statystycznych opisujących obszary miejskie na różnych poziomach agregacji przestrzennej. Sukces projektu pilotażowego Urban Audit, zrealizowanego w latach 1999-2000 potwierdził, że gromadzenie i porównywanie danych statystycznych dla miast Unii Europejskiej jest nie tylko możliwe, ale również użyteczne ¹⁴.
8. Po skompletowaniu danych, Komisja Europejska postanowiła, że informacje uzyskane dla 58 miast winny być aktualizowane, a zasięg przestrzenny należy rozszerzyć poprzez objęcie programem większej liczby miast, w tym Paryża i Londynu oraz miast ówczesnych krajów kandydujących. Państwa kandydujące do Unii Europejskiej zostały włączone do *Programu* w 2003 roku). Zatem Polska została włączona do *Programu* na rok przed wstąpieniem do UE ¹⁵.

II edycja Programu - Urban Audit II

9. Druga edycja zbierania danych statystycznych dla miast obejmowała już 258 największych miast z 27 krajów UE. Realizację drugiej edycji badań podzielono na dwa etapy. Dla krajów UE-15 i dla ówczesnych krajów kandydujących przebiegały one w różnych odstępach czasowych, ale nie różniły się ze względu na treść zadań do wykonania. Badanie oparto na ponad 336 zmiennych, na podstawie których obliczono ponad **280 wskaźników** stanowiących narzędzie do dokonywania dalszych analiz ¹⁶.
10. Najważniejszym zadaniem drugiej edycji projektu było wyznaczenie miast oraz zdefiniowanie dla nich trzech poziomów przestrzennych:
 - miasta w granicach administracyjnych (*Core City - CC*),
 - większych stref miejskich (*Larger Urban Zone - LUZ*) będących obszarami oddziaływania aglomeracji miejskich, oraz
 - obszarów wewnątrzmijskich (*Sub-city Districts - SCD*).

¹³ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

¹⁴ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]; [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.urbanaudit.org/> [Data wejścia 9-12-2007]

¹⁵ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

¹⁶ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

Wyboru miast do projektu dokonały krajowe urzędy statystyczne we współpracy z Eurostatem. Liczba mieszkańców tych miast wyniosła ponad 107 mln, co stanowiło 22,2% ludności państw biorących udział w badaniu (por. tab. 3.2) ¹⁷.

Tabela 3.2. Kraje i miasta biorące udział w badaniu Urban Audit II

Kraj	Liczba miast		
		w tys.	w % ogółu ludności kraju
Ogółem	258	107 150,0	22,2
Austria	3	1 959,9	24,1
Belgia	6	2 155,9	21,0
Bułgaria	7	2 276,0	28,7
Cypr	1	205,6	27,1
Czechy	5	2 123,6	20,7
Dania	4	1 131,2	21,1
Estonia	2	500,9	36,6
Finlandia	4	1 054,5	20,4
Francja	31	17 226,4	29,2
Grecja	9	1 906,6	18,1
Hiszpania	18	9 675,9	24,1
Irlandia	4	738,7	19,3
Litwa	2	845,1	35,7
Luksemburg	1	76,7	17,4
Łotwa	3	1 053,8	30,3
Malta	2
Holandia	10	2 987,0	18,7
Niemcy	35	16 749,3	20,4
Polska	23	8 189,0*	21,4
Portugalia	8	1 497,5	14,6
Rumunia	14	4 270,6	19
Słowacja	4	835,1	15,5
Słowenia	2	384,8	19,3
Szwecja	5	1 698,5	19,1
Węgry	4	2 243,3	22,0
Wielka Brytania	24	14 439,6	24,1
Włochy	27	10 924,5	18,9

* Dane dla 2001 roku zostały zmienione przyjmując ludność zbilansowaną w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP) 2002.

Źródło: [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

III edycja Programu - Urban Audit III (2006-2007)

11. Kolejne gromadzenie danych o miastach europejskich rozpoczęto w maju 2006 roku. Badania zakończono we wrześniu 2007 roku. Badaniem objęto 335 miast z 27 państw UE. Do programu przystąpiły również największe miasta Norwegii, Szwajcarii oraz Chorwacji. W ramach tego etapu gromadzone są informacje/dane dla ponad 300 zmiennych i wskaźników. Przyjęto również

¹⁷ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

iż **badanie jakości życia w miastach europejskich powinno odbywać się cyklicznie co trzy lata**¹⁸.

12. Jednocześnie w maju 2007 roku ukazał się raport o tytule „Stan europejskich miast” [State 2007] bazujący na najnowszych danych dla 258 miast UE. Dane odnoszą się do ustalonych okresów, tj. lat 1991, 1996 oraz 2001. Uaktualnienie danych za okres 2004-2005 zaplanowano na wrzesień 2007 roku.

3.1.2. Udział Polski w Programie Urban Audit

1. Jak już wspomniano, Główny Urząd Statystyczny przystąpił do Programu Urban Audit w lutym 2003 roku, tzn. w edycji drugiej (Urban Audit II). Oficjalne rozpoczęcie programu nastąpiło dnia 3 czerwca 2003 roku i przebiegało w dwóch etapach. Cały program został zrealizowany przy pomocy finansowej UE.
2. W ramach **etapu pierwszego**, który zakończył się w kwietniu 2004 roku zrealizowano następujące zadania¹⁹:
 - określono listę miast biorących udział w badaniu oraz zdefiniowano dla nich jednostki przestrzenne,
 - określono i opisano zmienne z podziałem na: zmienne istniejące (oznaczone symbolem A), zmienne niezbędne do oszacowania (oznaczone symbolem B) oraz potrzebne nowe badania (oznaczone symbolem C),
 - zebrano, dostępne w źródłach statystyki publicznej, dane statystyczne dla wyznaczonych miast i zdefiniowanych dla nich jednostek przestrzennych.
3. **Etap drugi** realizowano w okresie od maja 2004 roku do maja 2005 roku. W ramach tego etapu wykonano następujące zadania²⁰:
 - opracowano mapy numeryczne wyznaczonych jednostek wewnątrzmijskich,
 - uzupełniono brakujące informacje oznaczone jako A – ze źródeł administracyjnych,
 - oszacowano zmienne oznaczone jako B.

¹⁸ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/urban/audit/index_pl.htm [Data wejścia 9-12-2007]; *Survey on perceptions of quality of life in 75 European cities*, European Commission, Brussels 2007

¹⁹ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://kmsid.ae.poznan.pl/dokumenty/urbanaudit.ppt> [Data wejścia 9-12-2007]

²⁰ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://kmsid.ae.poznan.pl/dokumenty/urbanaudit.ppt> [Data wejścia 9-12-2007]

Wyniki zrealizowanych w obu etapach zadań przekazano do Eurostatu.

4. Do programu wybrano **23 miasta** (rys. 2.1.). Spośród nich:

- 18 to stolice województw oraz siedziby wojewody i (lub) sejmiku województwa;
- 5 miast o liczbie ludności poniżej 100 tys., prezentujących zróżnicowany typ rozwoju.

Wszystkie miasta wybrane do badania są miastami na prawach powiatu, a ich lokalizacja zapewnia odpowiedni rozkład geograficzny, co ilustruje wyraźnie rys. 3.1.²¹.

Wyznaczanie większych stref miejskich (LUZ)

3. Według informacji GUS ²² w celu wyznaczenia **większych stref miejskich (LUZ)**:

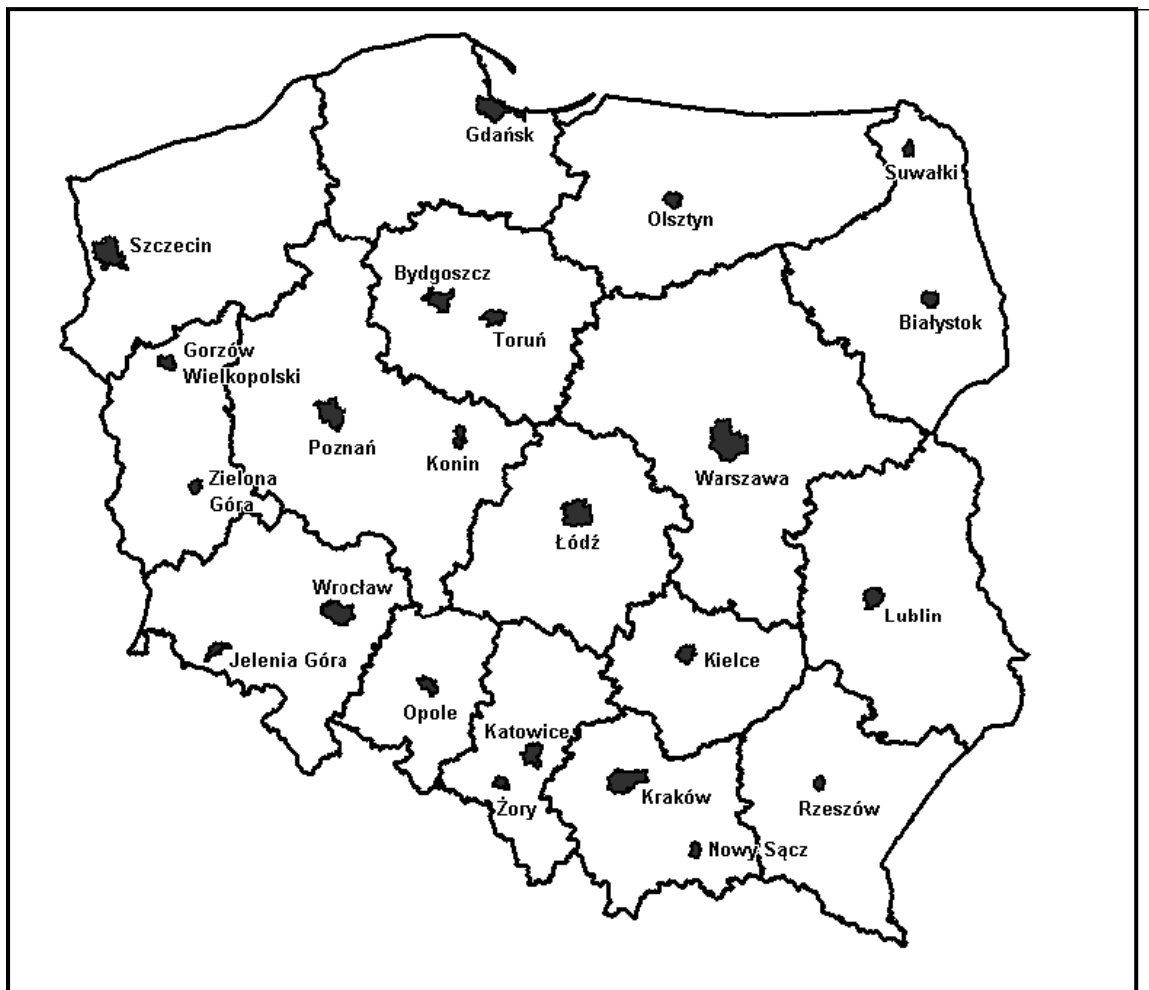
- dokonano przeglądu pojęć i definicji dotyczących identyfikacji i delimitacji obszarów zurbanizowanych,
- rozpoznano również potrzeby informacyjne niezbędne do identyfikacji, delimitacji i opisu aglomeracji miejskich oraz stopień ich pokrycia w źródłach statystyki publicznej w odniesieniu do wymogów UE.

Wg GUS wyznaczenie zasięgu oddziaływania miasta poza jego granice administracyjne, wymaga dysponowania danymi dotyczącymi statystyki ruchu (przepływ). Niestety, polska statystyka publiczna nie dysponuje takimi danymi (poza migracjami ludności).

²¹ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

²² [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

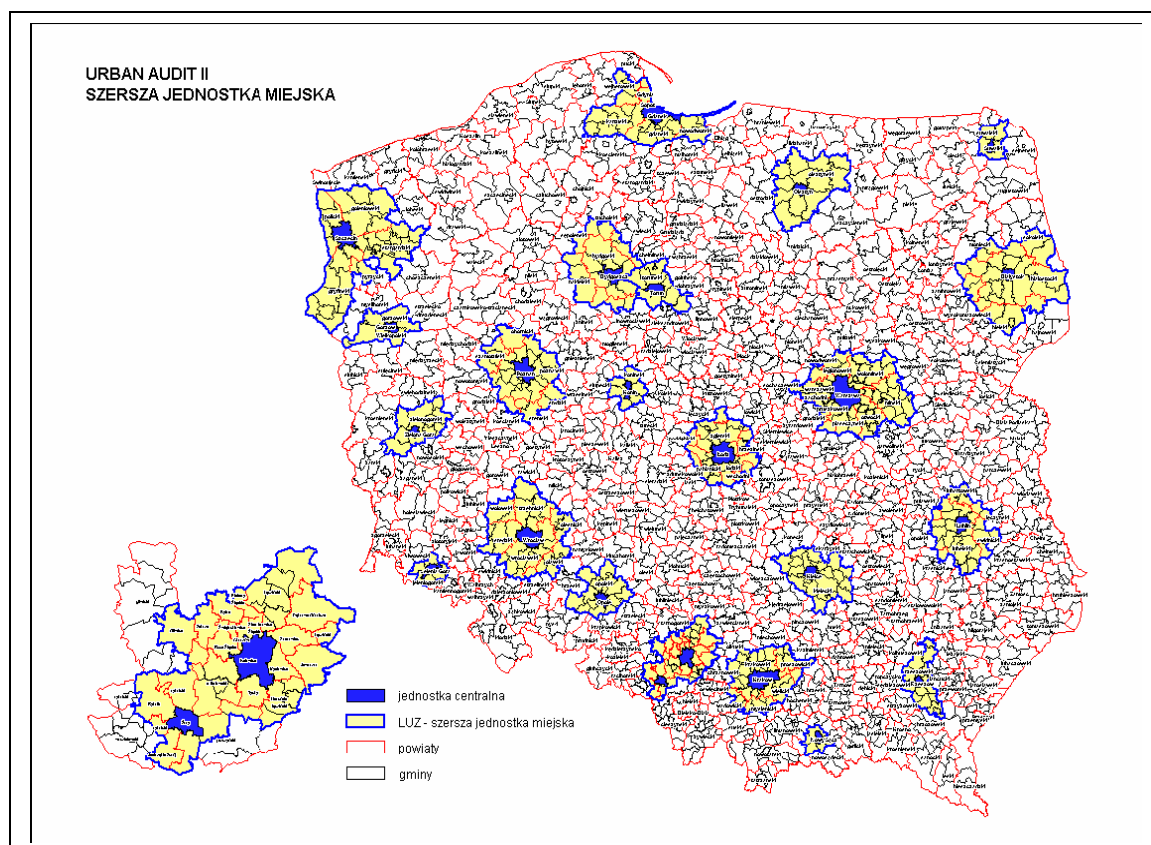
Rys. 3.1. Miasta polskie biorące udział w Programie Urban Audit II

Źródło: [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

Konieczność nowelizacji podejścia do problemu "obszarów miejskich" (zarówno w sferze definicyjnej, jak konieczność kryteriów delimitacyjnych) w Polsce spowodowała – wg stanowiska GUS - konieczność przyjęcia arbitralnego rozwiązania przy wyznaczeniu LUZ na potrzeby programu Urban Audit II. Ustalono zatem, że strefy LUZ będą definiowane, w zależności od wielkości miasta centralnego – jako pierścienie otaczające dane miasto (rys. 3.2). W celu zapewnienia danych statystycznych pierścienie te zostały opisane przy wykorzystaniu jednostek administracyjnych – powiatów i gmin – stanowiących jednocześnie poziom 4 i 5 w klasyfikacji NTS.

Rys. 3.2. Jednostki LUZ utworzone na potrzeby programu Urban Audit II

Źródło: [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

4. **Jednostki LUZ utworzone dla miast poniżej 100 tys. mieszkańców** - zostały przez GUS zdefiniowane na podstawie NTS 5 (czyli gmin będących składowymi pierwszymu pierścienia otaczającego miasto, które można traktować jako przedmieścia), a „odległość od środka miasta centralnego do granicy wyznaczonej przez zdefiniowaną strefę LUZ wyniosła w układzie południkowym - od 13 do 18 km, natomiast w układzie równoleżnikowym – od 14 do 19 km”.²³
5. **Jednostki LUZ utworzone dla miast o liczbie mieszkańców od 100 do 250 tys. mieszkańców** - zostały zdefiniowane przez GUS na podstawie NTS 4. „Do tej strefy włączono powiaty przylegające bezpośrednio do granic administracyjnych miasta. Natomiast dla miast powyżej 250 tys. mieszkańców, do strefy LUZ zostały włączone gminy znajdujące się w dwóch pierścieniach otaczających miasto centralne. Strefa LUZ została rozszerzona o te jednostki poziomu NTS 5, które mimo że znajdują się poza granicą

²³ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

wyznaczoną przez dwa pierścienie otaczające miasto, wchodzą w skład powiatu (NTS 4) bezpośrednio przylegającego do miasta centralnego”²⁴.

6. Należy podkreślić, że przyjęte założenia są zgodne z kryteriami Eurostatu, a także zapewniają porównywalność jednostek pomiędzy krajami. Dla wybranych miast opisano łącznie 22 strefy jednostek LUZ. Wspólną strefę LUZ utworzono dla Katowic i Żor. Ze względu na specyfikę tego obszaru dokonano odstępstwa od zasad i dołączono do niej także Gliwice (znajdujące się poza granicą pierścieni).

Wyznaczanie obszarów wewnątrzmijskich (SCD)

7. Podobnie jak przy wyznaczaniu jednostek LUZ przy określaniu obszarów wewnątrzmijskich (SCD) starano się w miarę możliwości uwzględnić zalecenia Eurostatu dotyczące liczby ludności i jednorodności wewnętrznej jednostek. Okazało się jednak, że bezpośrednio wykorzystanie podziału statystycznego czy geodezyjnego w Polsce dla wyznaczenia tych jednostek było bardzo trudne ze względu na ich rozmiar. Wyznaczenie obszarów wewnątrzmijskich dokonano zatem na podstawie podziału na rejony statystyczne oraz na podstawie współczynnika lokalizacji (wskaźnik koncentracji Florence'a).
8. Przyjęto współczynnik lokalizacji jako narzędzie delimitacyjne służące do agregacji rejonów statystycznych, a jako badaną cechę – liczbę gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania były źródła niezarobkowe (emerytury, renty inwalidzkie, zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki z pomocy społecznej). Wg oceny GUS, zastosowanie tej metody pozwoliło na ocenę stopnia koncentracji przestrzennej badanego zjawiska i delimitację SCD w miarę jednorodnych pod względem badanej cechy.
9. Dla Poznania, Krakowa, Warszawy, Wrocławia i Łodzi zostały utworzone dwa poziomy SCD: pierwszy - dzielnice, drugi - SCD dla każdej z dzielnic. Wykorzystując narzędzia GIS stworzono cyfrową wersję map z jednostkami SCD.
10. Dla trzech poziomów agregacji przestrzennej miast określono listę danych statystycznych oraz wskaźników opisujących jakość życia w miastach. Poszczególne poziomy zostały opisane przez następującą liczbę zmiennych:
 - miasto w granicach administracyjnych – 271,
 - większych stref miejskich (LUZ) – 156,

²⁴ Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

- obszarów wewnątrzmijskich (SCD) – 25.
11. Pokrycie informacyjne uzyskano wykorzystując dane dostępne w statystyce publicznej, źródłach administracyjnych oraz pochodzące z szacunków. Źródło informacyjne dla wielu zmiennych stanowiły wyniki NSP 2002. Dobór zmiennych do badania oparto na dwóch zasadniczych **kryteriach**:
- powiązaniu danej zmiennej z kategorią jakości życia w mieście,
 - oraz dostępnością informacji.

Rokiem podstawowym, dla którego zebrano dane statystyczne był rok 2001 (w razie potrzeby kraje mogły przekazywać dane z okresu 1999-2003)²⁵.

3. W **Centrum Statystyki Miast** Urzędu Statystycznego w Poznaniu została utworzona aplikacja Map Basic pozwalająca na graficzną prezentację i analizę wskaźników obliczanych z danych zgromadzonych w trakcie realizacji programu²⁶.
4. Równoległe z realizacją zadań w ramach projektu Urban Audit II Główny Urząd Statystyczny, współpracując z regionalnymi urzędami statystycznymi, gromadził dane statystyczne dla miast i wyodrębnionych dla nich jednostek przestrzennych za 1991 i 1996 rok, ewentualnie za inne, możliwe do uzyskania, lata. Gromadzenie danych historycznych realizowano w ramach projektu *Urban Audit – Dane historyczne*, koordynowanego przez Komisję Europejską. Projekt zakończono w sierpniu 2005 roku²⁷.
5. Rozpowszechnianie informacji o programie Urban Audit prowadzone jest poprzez stronę internetową Komisji Europejskiej (<http://www.urbanaudit.org/>), która umożliwia m.in. uzyskanie informacji o profilu miasta, pokazuje ranking miast pod względem badanej cechy, umożliwia również porównanie informacji pomiędzy wybranymi miastami. Dane statystyczne w ramach projektu Urban Audit dostępne są również w bazie danych Eurostatu (<http://europa.eu.int/comm/eurostat/>). Aktualne informacje o programie oraz wyniki audytu dla 258 miast europejskich zamieszczono również na stronie internetowej KE poświęconej polityce regionalnej (http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/Urban/audit/index_pl.htm).

²⁵ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

²⁶ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

²⁷ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

3.2. Aktualna struktura wskaźnikowa Programu

1. Urban Audit w swej podstawowej wersji koncentruje się na **obiektywnej jakości życia**, określanych najczęściej w Polsce warunkami czy poziomem życia. Ta część wskaźników określająca ten aspekt „całościowej” jakości życia w dużym stopniu jest **zbieżna ze wskaźnikami zrównoważonego rozwoju miast**. Charakter uzupełniający dla informacji uzyskanych w programie Urban Audit na podstawie wskaźników obiektywnych mają wskaźniki subiektywnej **jakości życia** (zadowolenia, satysfakcji z życia i różnych jego aspektów).

Wskaźniki obiektywnej jakości życia

2. Ten aspekt badań w ramach Urban Audit obejmuje dane dla 336 zmiennych i wskaźników z następujących obszarów (por. tabela 3.3.):
 - 1) demografia
 - 2) aspekty społeczne
 - 3) aspekty ekonomiczne
 - 4) zaangażowanie/aktywność obywatelska
 - 5) edukacja i wykształcenie
 - 6) środowisko
 - 7) podróże i transport
 - 8) społeczeństwo informacyjne
 - 9) kultura i rekreacja

Tabela 3.3. Dziedziny oraz wybrane wskaźniki Urban Audit

Dziedziny	Wyszczególnienie	Wybrane wskaźniki
-----------	------------------	-------------------

1. Demografia	1.1. Ludność (27)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba ludności ▪ Ludność w wieku produkcyjnym ▪ Struktura ludności według grup wieku ▪ Odsetek kobiet/mężczyzn w ogólnej liczbie ludności
	1.2. Narodowość (4)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek obywateli danego państwa w ogólnej liczbie mieszkańców ▪ Odsetek mieszkańców narodowości krajów UE w ogólnej liczbie mieszkańców ▪ Odsetek obywateli danego państwa urodzonych poza granicami kraju w ogólnej liczbie mieszkańców
	1.3. Struktura gospodarstw domowych (12)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba gospodarstw domowych ▪ Liczba osób w gospodarstwie domowym ▪ Odsetek jednoosobowych gospodarstw domowych w ogólnej liczbie gospodarstw domowych ▪ Odsetek gospodarstw domowych, w których funkcjonuje samotna matka/samotny ojciec w ogólnej liczbie gospodarstw domowych ▪ Obywatele danego państwa, którzy zamieszkali w mieście w ciągu ostatnich 2 lat w ogólnej liczbie mieszkańców
2. Aspekty społeczne	2.1. Mieszkalnictwo (19)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ilość mieszkań ▪ Odsetek osób bezdomnych w ogólnej liczbie mieszkańców ▪ Średnia cena za m² mieszkania/apartamentu/domu ▪ Średnia cena najmu za 1 m² mieszkania/apartamentu/domu
	2.2. Zdrowie (22)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oczekiwana długość życia w momencie narodzin ▪ Liczba łóżek szpitalnych na 1000 mieszkańców ▪ Liczba lekarzy stomatologów na 1000 mieszkańców
	2.3. Przestępczość (3)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zarejestrowanych przestępstw na 1000 mieszkańców ▪ Kradzieże samochodów na 1000 mieszkańców ▪ Morderstwa i przestępstwa powodujące ofiary śmiertelne na 1000 mieszkańców
3. Aspekty ekonomiczne	3.1. Rynek pracy (48)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stopa bezrobocia ▪ Odsetek osób pracujących w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym ▪ Stopa samozatrudnienia ogółem/mężczyźni/kobiety
	3.2. Aktywność gospodarcza (21)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PKB na 1 mieszkańca ▪ PKB na 1 zatrudnionego ▪ Średnie zatrudnienie w przedsiębiorstwach ▪ Odsetek zatrudnionych w rolnictwie i rybołówstwie
	3.3. Dysparytet dochodów i ubóstwo (8)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Średni rozporządzalny dochód na gospodarstwo domowe (w euro) ▪ Odsetek gospodarstw domowych z dochodami poniżej 50% średniej krajowej wysokości dochodów

4. Zaangażowanie/aktywność obywatelska	4.1. Zaangażowanie społeczne (14)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek osób w wieku do 25 lat głosujących w wyborach
	4.2. Administracja lokalna (12)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wydatki z budżetu miasta na 1 mieszkańca ▪ Liczba mieszkańców zatrudnionych w lokalnej administracji
5. Edukacja i wykształcenie	5.1. Dostęp do edukacji i kształcenia (15)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba studentów na 1000 mieszkańców
	5.2. Struktura wykształcenia (12)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku przedszkolnym
6. Środowisko	6.1. Klimat /geografia (5)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Średnia temperatura powietrza w miesiącach letnich/zimowych ▪ Opady atmosferyczne (w litrach/m²) ▪ Liczba godzin słonecznych w ciągu dnia
	6.2. Jakość powietrza i hałas (13)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek mieszkańców narażonych na oddziaływanie hałasu ponadnormatywnego w ciągu dnia (powyżej 55 dB) ▪ Emisja dwutlenku węgla na 1 mieszkańca
	6.3. Woda (7)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zużycie wody na 1 mieszkańca (w m³ w ciągu roku) ▪ Odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej
	6.4. Gospodarowanie odpadami (6)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca ▪ Poziom recyklingu odpadów
	6.5. Użytkowanie gruntów (19)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gęstość zaludnienia ▪ Odsetek mieszkańców zamieszkujących w pobliżu (15 minutowy spacer) terenów zieleni miejskiej i parków
	6.6. Zużycie energii (8)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ▪ Zużycie gazu na 1 mieszkańca ▪ Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
7. Podróże i transport	7.1. Wzorce podróży (23)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podróże do pracy według rodzajów środka transportu (pociąg, metro, autobus, samochód, pieszo itp.) ▪ Średni czas podróży do pracy (w minutach) ▪ Liczba wypadków samochodowych na 1000 mieszkańców ▪ Całkowita liczba kilometrów pokonywana dziennie przez środki transportu zbiorowego na 1 mieszkańca
8. Społeczność i informacyjne	8.1. Użytkownicy i infrastruktura (9)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer ▪ Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu ▪ Ilość komputerów przypadających na 100 uczniów szkoły podstawowej (szkoły średniej)
	8.2. Lokalna e – administracja/zarządzanie (4)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie oficjalnej strony internetowej miasta ▪ Liczba wizyt na oficjalnej stronie internetowej miasta
	8.3. Sektor technologii teleinformatycznych /sektor ITC (6)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek lokalnych przedsiębiorstw teleinformatycznych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw

9. Kultura i rekreacja	9.1. Kultura i rekreacja (12)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba miejsc w kinach na 1000 mieszkańców ▪ Liczba wizyt w kinie/teatrze/muzeum w ciągu roku na 1 mieszkańca
	9.2. Turystyka (6)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba miejsc noclegowych ▪ Liczba pasażerów najbliższego lotniska

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Urban Audit.2004]

Wskaźniki subiektywnej jakości życia

1. Badanie **satysfakcji z różnych aspektów życia w mieście** (niesłusznie określanym **satysfakcją z jakości życia**) jak już podkreślono wcześniej ma na celu uzupełnienie informacji uzyskanych na podstawie wskaźników obiektywnych.

Pierwsza edycja badań - 2004

2. W ramach Programu Urban Audit w 2004 roku przeprowadzono badanie subiektywnej oceny jakości życia przez mieszkańców miast Unii Europejskiej przez jej rozszerzeniem (UE-15). Ze względu na wysokie koszty przeprowadzonego badania nie wszystkie spośród 189 miast państw członkowskich (UE-15) biorących udział w Programie Urban Audit włączono do badania. W badaniu uwzględniono wszystkie stolice krajów członkowskich. Ponadto w przypadku dużych państw w badaniu wzięto pod uwagę dodatkowo 1-3 dużych lub średnich miast. Ostatecznie w badaniu uwzględniono **31 europejskich miast**.
3. Pierwszą edycję badań satysfakcji przeprowadzono w styczniu 2004 roku. Z każdego z 31 miast europejskich wylosowano **minimum 300 respondentów** (mieszkańców różnych części miasta). Respondenci w wywiadzie telefonicznym udzielili odpowiedzi na zadane **23 pytania** dotyczące jakości życia w mieście. Cztery pytania z zakresu demografii dołączono celem potwierdzenia właściwego doboru respondenta do próby. Zestaw 23 pytań wywiadu telefonicznego zestawiono w tab. 3.4.

Tabela 3.4. Pytania zadane respondentom w ramach wywiadu telefonicznego

Lp.	Pytanie	Skala ocen
1	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony

	publicznych jak komunikacja miejska (autobusowa, tramwajowa, metro)?	<p>(nieusatysfakcjonowany)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
2	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak edukacja?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
3	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak usługi medyczne świadczone przez szpitale?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
4	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak usługi medyczne świadczone przez lekarzy?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
5	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak dostęp do terenów zielonych, parków, zieleni miejskiej?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
6	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak dostęp do infrastruktury sportowej (boisk, hal sportowych)?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
7	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak dostęp do kin?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi

8	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak dostęp do sal koncertowych, teatrów, muzeów, bibliotek?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
9	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak dostęp do internetu w miejscach publicznych np bibliotekach, kawiarniach?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
10	Czy jest Pan /Pani bardzo zadowolony(a), raczej zadowolony(a), raczej niezadowolony(a) czy zupełnie niezadowolony(a) z takich usług publicznych jak dostęp do internetu w miejscu zamieszkania?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo zadowolony (usatysfakcjonowany) ▪ raczej zadowolony ▪ raczej niezadowolony (nieusatysfakcjonowany) ▪ zupełnie niezadowolony ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
11	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: w mieście ... łatwo znaleźć dobrą pracę.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
12	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: obcokrajowcy mieszkający w mieście ... są zintegrowani z lokalną społecznością.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
13	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: w mieście ... łatwo znaleźć dobre mieszkanie w rozsądnej cenie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
14	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: w urzędach administracji w mieście ... można otrzymać efektywną pomoc.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi

15	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: w mieście ... zanieczyszczenie powietrza stanowi poważny problem.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
16	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: w mieście ... hałas stanowi poważny problem.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
17	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: miasto ... jest miastem czystym.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
18	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: miasto ... racjonalnie wykorzystuje swoje zasoby.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
19	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: jestem zadowolony(a) z życia w mieście	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
20	Proszę o ustosunkowanie się do następującego stwierdzenia: w perspektywie kolejnych pięciu lat życie w mieście ... będzie się żyło jeszcze lepiej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdecydowanie się zgadzam ▪ zgadzam się częściowo ▪ częściowo nie mogę się zgodzić ▪ zupełnie się nie zgadzam ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
21	Proszę ocenić czy określona sytuacja spotyka Pana/Panią zawsze, czasami, rzadko lub nigdy: mam trudności z zaplaceniem rachunków pod koniec miesiąca.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zawsze ▪ czasami ▪ rzadko lub nigdy ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
22	Proszę ocenić czy określona sytuacja spotyka Pana/Panią zawsze, czasami, rzadko lub nigdy: czuję się bezpiecznie w sąsiedztwie swojego miejsca zamieszkania.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zawsze ▪ czasami ▪ rzadko lub nigdy

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi
23	Proszę ocenić czy określona sytuacja spotyka Pana/Panią zawsze, czasami, rzadko lub nigdy: czuję się bezpiecznie w moim mieście.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zawsze ▪ czasami ▪ rzadko lub nigdy ▪ trudno powiedzieć lub brak odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.urbandaudit.org/UAPS%20leaflet.pdf> [Data wejścia 9-12-2007]

Druga edycja badań- 2006

4. Kolejne badanie poziomu satysfakcji z jakości życia w mieście przeprowadzono w listopadzie 2006 roku. Badaniem objęto **70 miast** Unii Europejskiej (EU - 27) oraz **5 miast chorwackich oraz tureckich**. Spośród polskich miast badaniem objęto 4 miasta: Białystok, Gdańsk, Kraków oraz Warszawę. Z każdego z 75 miast pobrano próbę losową **500 respondentów**. Poobnie jak w pierwszej edycji badania respondentom zadano 23 pytania odnoszące się do oceny jakości życia w mieście ²⁸.
5. Największe rozbieżności ocen odnotowano w ocenie:
 - szans na rynku pracy (możliwości zatrudnienia),
 - kosztów utrzymania,
 - integracji obcokrajowców,
 - zanieczyszczenia powietrza,
 - transportu publicznego,
 - terenów zielonych i parków,
 - poczucia bezpieczeństwa, poziomu zadowolenia z usług medycznych świadczonych przez szpitale,
 - oraz racjonalnego wykorzystania przez miasto posiadanych zasobów²⁹.

3.3. Wstępne sugestie wzbogacenia SAS wskaźnikami systemu Urban Audit

1. Celem projektu Urban Audit jest ocena jakości życia na poziomie lokalnym oparta na obiektywnych i porównywalnych danych o miastach europejskich i jw odniesieniu do **obiektywnej jakości życia** („warunków/poziomu życia”),

²⁸ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey062007_en.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

²⁹ [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey062007_en.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

jak i **jakości subiektywnej** (zadowolenie z życia i jego poszczególnych aspektów).

2. Stworzenie tego typu bazy danych miało umożliwić lokalnym władzom i urzędnikom dokonywanie porównań danego miasta z innymi miastami w Europie. Porównania te z założenia mają ułatwić wymianę doświadczeń oraz usprawniają zarządzanie usługami publicznymi na poziomie lokalnym, a tym samym sprzyjają poprawie jakości życia w miastach i realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym.
3. Dodatkowo, w ramach programu podjęto działania zmierzające do określenia i zebrania informacji dla **funkcjonalnych stref miejskich** (obszarów faktycznego oddziaływania miasta) oraz **obszarów wewnątrzmijskich**, mających służyć pogłębionej analizie zjawisk społeczno-gospodarczych.
4. Z przeanalizowanych wskaźników projektu Urban Audit wynika, że mogą one zarówno być wykorzystane w tworzeniu w ramach SAS modułu **jakości życia** (w aspekcie obiektywnym, jak i subiektywnym), jak i modułu **wskaźników „tła”** w odniesieniu do:
 - demografii
 - gospodarki
 - szkolnictwa,
 - stanu i ochrony środowiska
 - kultury
 - turystyki.
5. Sugestie dla budowy modułu wskaźników „tła” mają charakter ograniczony z powodu trudności dotarcia do pełnej listy wskaźników projektu Urban Audit. Taka listą nie dysponuje GUS, a **Centrum Statystyki Miast** Urzędu Statystycznego w Poznaniu nie opowiedziało na prośbę udostępnienia takiej listy.

4. WSKAŹNIKI „TŁA” (KONTEKSTOWE) DLA MODUŁÓW SAS

4.1. Charakterystyka SAS i jego modułów ³⁰

1. Opracowanie propozycji wskaźników „tła” nie jest możliwe bez odniesienia do zawartości istniejących lub tworzonych modułów wskaźnikowych, dla których wskaźników „tła” mają tworzyć odpowiedni ogólny kontekst.
2. Program pod nazwą **SYSTEM ANALIZ SAMORZĄDOWYCH (SAS)** powstał 29 marca 1996 roku z inicjatywy czterech ogólnopolskich stowarzyszeń samorządowych:
 - Związku Miast Polskich,
 - Unii Metropolii Polskich,
 - Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,

³⁰ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Stowarzyszenia Związku Miast Polskich

- Unii Miasteczek Polskich.
2. Aby uzyskać dla SAS finansową i menedżerską pomoc, organizacje te zawarły umowę z United States Agency for International Development (29 maja 1996 r.) oraz brytyjskim Know How Fund (7 stycznia 1997 r.). Celem nadrzędnym tego programu było merytoryczne przygotowanie strony samorządowej do dialogu ze stroną rządową Komisji Wspólnej.
 3. Wykonywane w ramach SAS diagnozy i analizy miały równocześnie wspierać samorządy miejskie w zarządzaniu, podejmowaniu decyzji finansowych, dbałości o odpowiednią efektywność świadczonych usług publicznych i satysfakcję ich odbiorców. Tak sformułowane cele sprowadzały się do szeroko rozumianego wspierania samorządów miejskich w świadczeniu przez nie usług publicznych. Realizowany do tej pory przez ZMP projekt dotyczy monitorowania takich dziedzin życia publicznego jak:
 - 1) kultura,
 - 2) oświata,
 - 3) pomoc społeczna,
 - 4) transport i drogi,

w oparciu o dane ankietowe pochodzące z miast. Są to tzw. **moduły przetestowane**. Łącznie te 4 moduły zawierają **394** wskaźników o zróżnicowanych udziałach poszczególnych sfer, a mianowicie:

- kultura 38 % ;
- oświata 22 %;
- pomoc społeczna 16 %,
- transport i drogi 24 %

4. Moduł dziedzinowy **kultura** zawiera łącznie 148 wskaźników w układzie 9 poddziedzin/aspektów instytucjonalnych, finansowych, programowych sfery kultury. Strukturę tego modułu przedstawia tabela 4.1., a w aneksie 2 podano pełną listę wskaźników opisujących tę sferę.

Tabela 4.1. Dziewięć grup wskaźników modułu kultura SAS

Lp	Nazwa dziedziny	Liczba wskaźników
1.	Wydatki na kulturę	8
2.	Centra kultury	26

3.	Biblioteki	24
4.	Teatry	17
5.	Instytucje muzyczne	17
6.	Muzea	19
7.	Centra sztuki, galerie, BWA	17
8.	Programy dofinansowań	14
9.	Program stałych dofinansowań obcych instytucji kultury	6
	Razem	148

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aneksów

5. Moduł dziedzinowy **oświata** zawiera łącznie 86 wskaźników w układzie 5 poddziedzin/aspektów instytucjonalnych i finansowych sfery oświaty. Strukturę tego modułu przedstawia tabela 4.2., a w aneksie 3 podano pełną listę wskaźników opisujących tę sferę.

Tabela 4.2. Pięć grup wskaźników modułu oświata SAS

Lp	Nazwa dziedziny	Liczba wskaźników
10.	Wiadomości ogólne	3
11.	Przedszkola publiczne	9
12.	Szkoły publiczne	38
3.1.	Uczniowie	21
3.2.	Zasoby kadrowe	14
3.3.	Zasoby materialne	3
13.	Koszty i subwencja oświatowa	24
14.	Szkoły niepubliczne	12
	Razem	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aneksu 3

6. Moduł dziedzinowy **pomoc społeczna** zawiera łącznie 65 wskaźników w układzie 5 poddziedzin/aspektów instytucjonalnych i finansowych sfery

pomocy społecznej. Strukturę tego modułu przedstawia tabela 4.3., a w aneksie 5 podano pełną listę wskaźników opisujących tę sferę.

Tabela 4.3. Pięć grup wskaźników modułu pomoc społeczna SAS

Lp	Nazwa dziedziny	Liczba wskaźników
1.	Zapotrzebowanie na pomoc	8
2.	Potencjał pomocy społecznej	9
3.	Budżet pomocy społecznej	28
4.	Usługi, świadczenia (zadania własne i zlecone)	19
5.	Wydatki na domy pomocy społecznej	1
	Razem	65

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aneksu 4

7. Moduł dziedzinowy **transport i drogi** zawiera łącznie 95 wskaźników w układzie 6 poddziedzin/aspektów. Strukturę tego modułu przedstawia tabela 4.4., a w aneksie 6 podano pełną listę wskaźników opisujących tę sferę.

Tabela 4.4. Sześć grup wskaźników modułu transport i drogi SAS

Lp	Nazwa dziedziny	Liczba wskaźników
1.	Drogi i ulice	35
2.	Wypadki	5
3.	Transport autobusowy pasażerski:	30
	– komunalny	20
	– prywatny i pozostały	10
4.	Transport tramwajowy	20
5.	Transport kolejowy	4
6.	Parkingi	1
	Razem	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aneksu 5

8. Te 4 moduły zostały w ostatnich latach przetestowane w badaniach Stowarzyszenia Związek Miast Polskich **monitorowania usług publicznych w**

miastach (realizacja projektu miejskiego), których początki sięgają roku 1997. I tak:

- w **pierwszym etapie** zbadano istniejące zasoby danych, określono ich przydatność dla oceny jakości świadczonych usług publicznych oraz ich kosztów i efektywności. Podstawowym zadaniem na tym etapie było wypracowanie narzędzi badawczych pozwalających osiągnąć wyżej wymienione cele. Uzyskane w kontrolnym badaniu dane i wskaźniki poddano analizie porównawczej, pokazując badane miasto na tle podobnych pod względem wielkości i charakteru innych organizmów miejskich. Związek Miast Polskich zapoczątkował realizację tego zadania w odniesieniu do swoich miast członkowskich, wypracowując niezbędne narzędzia pomiarów i metody analityczne. Zgromadzone w niezależny sposób i przetworzone dane oraz sformułowane na podstawie analiz wnioski mogą być bardzo użyteczne nie tylko dla władz samorządowych, ale i dla rządu;
 - w dotychczasowych **siedmiu** (1999-2005) **edycjach** badań udział wzięło ok.150 miast, ich dane umieszczane są w bazie ZMP i stanowią podstawę do obliczania wskaźników w poszczególnych sektorach (kultura, oświata, pomoc społeczna, transport i drogi). Miasta mogą ocenić sytuację danego sektora publicznego w swoim mieście a także porównać ją z innymi miastami – uczestnikami badań. Dzięki zastosowaniu odpowiednich kryteriów podczas przeglądania wskaźników, umożliwiamy ich prezentację w dowolnej grupie wielkościowej, geograficznej oraz administracyjnej. Miasta uczestniczące w badaniach co najmniej dwa lata, mają możliwość oglądania swoich wyników także w ujęciu dynamicznym. Wartości wskaźników można oglądać w formie tabel i wykresów.
9. Poszerzany obecnie SAS o kolejne obszary badań, które utworzą w przyszłości 5 modułów tworzących dwie istotnie różniące się podgrupy. **Podgrupę pierwszą** tworzą 3 obecnie testowane moduły, a mianowicie
- 1) finanse ,
 - 2) gospodarka mieszkaniowa i komunalna,
 - 3) demografia.
10. Testowany moduł **finanse** tworzy zbiór wskaźników prezentujący sytuację finansową gminy, zobowiązania dłużne oraz charakter jej polityki finansowej (por. aneks 7). Wykorzystywane tu będą dane zgromadzone w statystyce publicznej. Analiza wskaźników tej grupy wskaźników ma:

- *pozwolić ocenić możliwości inwestycyjne,*
- *ustalić słabe i mocne strony prowadzonej polityki finansowej oraz kierunki polityki inwestycyjnej,*
- *zdefiniować obszary finansów wymagające poprawy,*
- *umożliwić dokonanie szybkiej oceny stanu finansów gminy,*
- *pomóc gminie ocenić swoją sytuację finansową w chwili obecnej oraz w latach przyszłych poprzez:*
 - *identyfikację struktury budżetu, tj. najważniejszych źródeł dochodów oraz struktury wydatków, z podziałem na wydatki inwestycyjne i operacyjne, identyfikację obciążeń budżetu z tytułu zaciągniętych zobowiązań i dokonanie oceny, jak przeszłe i obecne zobowiązania, dotyczące długu oraz udzielonych gwarancji i poręczeń, wpływają na budżet i prowadzoną politykę inwestycyjną,*
 - *identyfikację występujących w budżecie trendów w okresie kilku ostatnich lat oraz sprawdzenie czy trendy historyczne zostaną utrzymane, a także czy nie wystąpią nowe zagrożenia dotyczące realizacji ustawowych i pozostałych zadań miasta.*

Aneks 7 zawiera testowany z samorządami zestaw wskaźników finansowych wraz z objaśnieniami.

11. Testowany moduł **gospodarka mieszkaniowa i komunalna** (por. aneks 8) tworzy zbiór wskaźników nawiązujący bezpośrednio do ustawy o samorządzie gminnym i zapisanych tam zadań własnych gminy w zakresie zaspakajanie zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej. Wśród tych zadań znajdujemy trzy obszary mające bezpośredni lub pośredni związek z gospodarką mieszkaniową oraz komunalną i obejmujące sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 3) gminnego budownictwa mieszkaniowego.

Inne ustawy poszerzają przedmiotowy zakres zadań własnych poprzez wskazanie charakteru działań, które gmina powinna realizować. Niezależnie od ustawowo zdefiniowanych zadań dla każdego samorządu oczywistym jest

znaczenie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, ponieważ dotyczą one dobra pierwszej potrzeby jakim jest mieszkanie wraz z infrastrukturą, dające człowiekowi poczucie bezpieczeństwa. Znaczenie tych dziedzin oraz poziom ich złożoności tworzy potrzebę działań długofalowych, opartych na programach, które powinny posiadać wieloletni wymiar. Dla opracowywania wspomnianych programów bardzo pomocna jest rzetelna baza danych. Tworzony w ramach Systemu Analiz Samorządowych (SAS) system wskaźników opisujących gospodarkę mieszkaniową i komunalną umożliwił będzie analizowanie stanu obecnego (np. identyfikację „słabych” i „mocnych” stron tych dziedzin) i zachodzących zmian, porównanie z innymi gminami oraz wspomagał będzie konstruowanie lokalnych programów działania

12. Testowany moduł **demografia** tworzy zbiór wskaźników nawiązujący bezpośrednio do cech demograficznych gminy.

13. **Podgrupę drugą** tworzyć będą przygotowywane dopiero do testowania dwa moduły:

- 1) wskaźniki jakości życia mieszkańców,
- 2) wskaźniki zrównoważonego rozwoju,

Moduły te wykorzystywać będą dane zgromadzone w statystyce publicznej, a w przypadku jakości życia (a zwłaszcza jej aspektu subiektywnego) także badania ankietowe.

14. Tworzony **moduł jakości życia** jest przedmiotem osobnego raportu z badań (patrz raport P.Rogali) i nie będzie tu szczegółowo analizowany.

15. Tworzony **moduł wskaźnikowy zrównoważonego rozwoju** jest przedmiotem niniejszego raportu. Na stronie internetowej SAS podkreśla się słusznie wagę wykorzystywania tych wskaźników uwłacza na poziomie lokalnym. Przypomina się, że:

- zasada zrównoważonego rozwoju jest jedną z podstawowych konstytucyjnych zasad ustroju państwa polskiego. Zgodnie z art. 5 Konstytucji RP: *„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*.
- zrównoważony rozwój jest także zasadą ustrojową Wspólnoty Europejskiej. Dlatego

Wskaźniki zrównoważonego rozwoju (ZR) są narzędziem informacyjno-diagnostycznym ułatwiającym ocenę i zarządzanie sferą społeczną, gospodarczą i środowiskową na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Badania w ramach Systemu Analiz Samorządowych prowadzone są na poziomie lokalnym.

16. Wskaźniki ZR są grupowane zgodnie z zasadą ładu zintegrowanego według czterech łądów (por. [Wskaźniki 2005]):

- środowiskowo-przestrzennego,
- gospodarczego,
- społecznego i
- instytucjonalno-politycznego.

Możliwy i często stosowany jest 3-podział łądów wg 3 sektorów: środowisko, społeczeństwo i gospodarka. Najbardziej rozbudowana jest grupa wskaźników łądu społecznego, natomiast najmniej – instytucjonalno-społecznego. Przy doborze wskaźników, obok wartości informacyjno-poznawczych, kierowano się także dostępnością danych w statystyce publicznej.

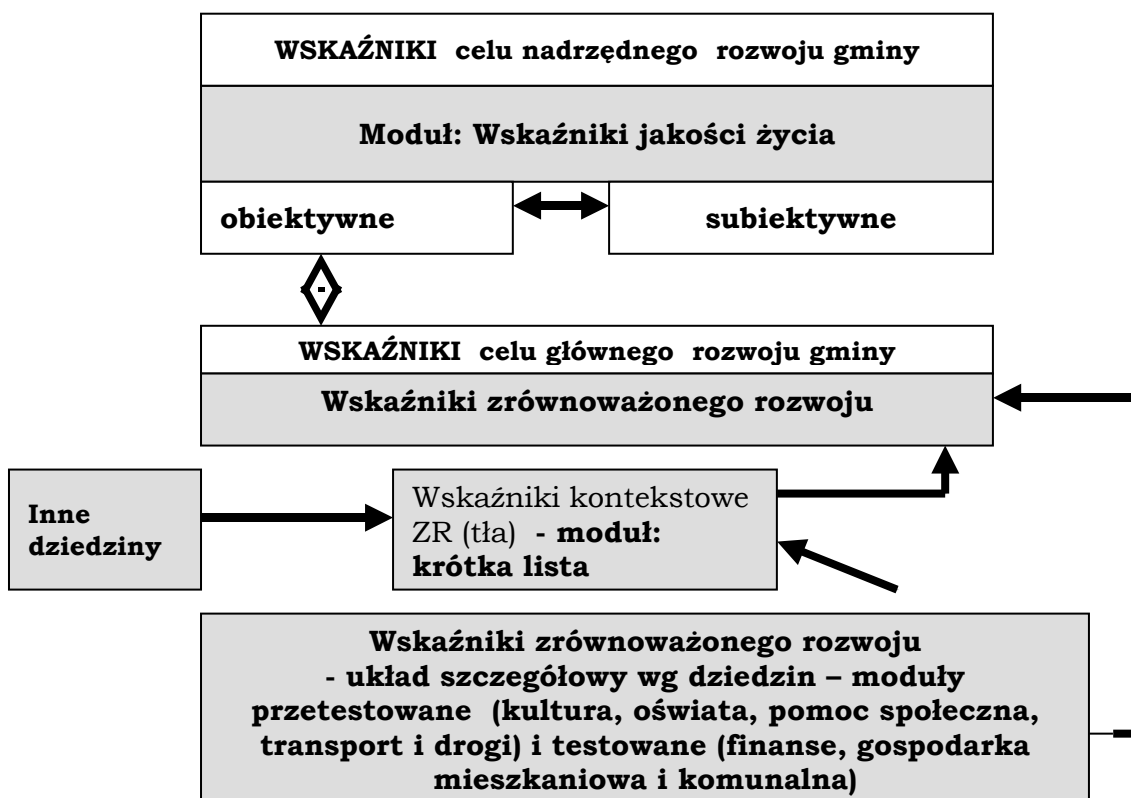
17. Budowa tego modułu nasuwa następującą zasadniczą uwagę. Trudno zbudować analizowany moduł na zasadzie autonomicznej, skoro cechy i wskaźniki ZR – „prześwietlane” poprzez zasady tej koncepcji rozwojowej – znajdują się zarówno w module kultury, oświaty, pomocy społecznej, czy transportu i dróg. Znajdują się one także w modułach obecnie testowanych, takich jak: finanse czy gospodarka mieszkaniowa i komunalna. Wskaźniki ZR mocno też ingerują w obiektywną część badania jakości życia.

18. Wynika stąd wnioski, że moduł określany dotąd jako moduł zrównoważonego rozwoju powinien być ukształtowany jako **moduł wskaźników kontekstowych** („tła”) w relacji do zbudowanych lub budowanych modułów dziedzinowych. Wskaźniki „tła” zgodnie z zasadami tego typu wskaźników to te, które mają bardzo dużą wartość diagnostyczną w ramach poszczególnych łądów, tworzących łąd zintegrowany (por. rys. 4.1.). Są to więc tzw. **wskaźniki „rdzeniowe”/podstawowe/reprezentatywne** tworzące tzw. **krótką listę** wskaźników zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z piramidą wskaźników ZR Unii Europejskiej listę tę mogą tworzyć:

- wskaźniki o najwyższej klasie istotności wybrane z modułów dziedzinowych (w przypadku SAS – modułów przetestowanych i testowanych);

- nowe wskaźniki wykraczające swym zakresem tematycznym poza istniejące moduły, np. z zakresu ochrony środowiska.

Rys. 4.1. Wskaźniki kontekstowe - w układzie innych grup wskaźników

4.2. Proponowana lista wskaźników „tła”

1. Wybór wskaźników „tła” to jak wcześniej wspomniano wybór krótkiej listy wskaźników ZR dokonany na podstawie analizy diagnostyczności wskaźników funkcjonujących i będących w trakcie testowania modułów SAS oraz dostępnych wskaźników na liście Programu Urban Audit oraz wskaźników dostępnych w Banku Danych Regionalnych, których pełna lista (340 wskaźników) przedstawiona jest w aneksie 9.
2. Proponowaną listę wskaźników „tła” przedstawia tabela 4. 5 Lista ta powinna być poddana – tak jak listy wskaźników innych modułów – weryfikacji w formie pracy warsztatowej. Po jej przyjęciu zostaną opracowane szczegółowe metryki opisujące wszystkie ważniejsze własności tych mierników wraz ze źródłami danych niezbędnych do oszacowania ich wartości. Proponowana lista pokrywa 4 łady zrównoważonego rozwoju.

Tabela 4.5. Propozycja wskaźników “tła”

Lp.	Numer wskaźnika ³¹	Nazwa cechy, wskaźnika ZR
1.	15	Ścieki komunalne i przemysłowe (razem) oczyszczane w ogólnej ilości wytwarzanego ścieku
2.	22	Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię do ludności faktycznej ogółem [%]
3.	25	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1000 M gminy
4.	29	Zużycie wody przez gospodarstwa domowe na 1000 M gminy
5.	41	Ilość zmieszanych odpadów komunalnych (ogółem) zebranych w ciągu roku przypadająca na 1GD (gospodarstwo domowe) z gminy
6.	42	Ilość zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1M (mieszkańca) gminy
7.	45	Powierzchnia lasów i zieleni ogólnodostępnej na 1000 M gminy
8.	61	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych
9.	63	Przyrost naturalny – różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów na 1 000 ludności
10	65	Małżeństwa na 1000 ludności ogółem

³¹ Numer z listy wskaźników znajdujących się w Aneksie 9.

11	77	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
12	78	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
13	83	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w % aktywnych zawodowo ogółem
14	85	Wydatki budżetu gminy na opiekę społeczną na 100 mieszkańców [zł]
15	93	Mieszkania na 1000 ludności
16	122	Liczba dzieci w przedszkolach w % dzieci w wieku przedszkolnych
17	134	Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer przeznaczony do użytku uczniów szkoły podstawowej
18	143	Liczba uczniów GP przypadająca na 1 komputer z dostępem do internetu
19	157	Skolaryzacja (L.O.)
20	158	Skolaryzacja (technika)
21	160	Praktyki lekarskie na 1000 mieszkańców
22	161	Liczba mieszkańców na 1 przychodnię
23	163	Podmioty gospodarcze (zarejestrowane w REGON) razem na 1000 M gminy
24	173	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą sektora prywatnego na 1000 M gminy
25	182	Fundacje na 1000 M gminy
26	184	Stowarzyszenia i organizacje społeczne sektora prywatnego na 1000 M gminy
27	231	Wskaźnik (stopa) zatrudnienia - liczba pracujących na 1 000 mieszkańców
28	232	Wskaźnik zatrudnienia kobiet - liczba kobiet ogółem w % kobiet pracujących
29	244	Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach na 100 odbiorców w MWh
30	248	Dochody budżetu gminy ogółem na 1M gminy
31	266	Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł na 1M gminy
32	331	Wydatki na urzędy gmin (miast i miast na prawach powiatu) ogółem na 1 M gminy

Źródło: opracowanie własne

5. Wykorzystane źródła

A. Literatura

State of European Cities Report – Adding value of the European Urban Audit (2007).
European Union, Brussels

Bieńkowska A. (2007) Bank Danych Regionalnych. US Wrocław

Urban Audit. Methodological Handbook (2004), Office for Official Publications of the
European Communities, Luxembourg

*Opracowanie modelu wdrożeniowego wskaźników zrównoważonego rozwoju na poziomie
lokalnym w ramach banku danych regionalnych.....*

*Program badań statystycznych statystyki publicznej bank danych regionalnych - źródła
danych (2007), BDR-US Wrocław*

Szczegółowy wykaz prac związanych z modyfikacją BDR (według stanu na 31 VIII 2007) (2007). US we Wrocławiu, Bank Danych Regionalnych

Wskaźniki zrównoważonego rozwoju (2005). T. Borys (red.). wyd. Ekonomia i Środowisko Białystok

B. Internet

[Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

http://www.stat.gov.pl/gus/45_1159_PLK_HTML.htm [Data wejścia 9-12-2007]

[Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

<http://kmsid.ae.poznan.pl/dokumenty/urbanaudit.ppt> [Data wejścia 9-12-2007]

[Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/urban/audit/index_pl.htm [Data wejścia 9-12-2007]; *Survey on perceptions of quality of life in 75 European cities*, European Commission, Brussels 2007

[Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey062007_en.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

[Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_urban_audit.pdf [Data wejścia 9-12-2007]

[Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu:

<http://www.sas>. [Data dostępu 2.11 i 12.12 2007]

6. WYKAZ TABEL I RYSUNKÓW

Lp.	Nazwa	strona
A. Tabele		
2.1.	Struktura funkcjonalna BDR w latach 1999-2000	7
2.2.	Moduły wskaźników ZR w strukturze funkcjonalnej BDR w latach 2001-2004	8
2.3.	Rozwój zasobów (danych) BDR	23
2.4.	BDR – źródła danych	24
3.1.	Kraje i miasta europejskie biorące udział w fazie pilotażowej programu Urban Audit	32
3.2.	Kraje i miasta biorące udział w badaniu Urban Audit II	34
3.3.	Dziedziny oraz wybrane wskaźniki Urban Audit	41

3.4.	Pytania zadane respondentom w ramach wywiadu telefonicznego	44
4.1.	Dziewięć grup wskaźników modułu kultura SAS	51
4.2.	Pięć grup wskaźników modułu oświata SAS	52
4.3.	Pięć grup wskaźników modułu pomoc społeczna SAS	52
4.4.	Sześć grup wskaźników modułu transport i drogi SAS	53
4.5.	Propozycja wskaźników “tła”	59
B. Rysunki		
2.1.	Struktura hierarchiczna BDR	6
2.2.	Technologia funkcjonowania modułu wskaźników ZR	9
2.3.	„Kaskadowy” sposób tworzenia trzech modułów wskaźników ZR w BDR	10
2.4.	System zasilania BDR danymi	16
2.5.	Udostępnianie danych z BDR	18
2.6.	Jednostki organizacyjne GUS realizujące BDR	23
3.1.	Miasta polskie biorące udział w Programie Urban Audit II	37
3.2.	Jednostki LUZ utworzone na potrzeby programu Urban Audit II	38
4.1.	Wskaźniki kontekstowe - w układzie innych grup wskaźników	57

